

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

*Francouzská a česká terminologie v evropských legislativních
textech zaměřených na oblast: „Pracovní podmínky - bezpečnost
pracovníků“*

Vedoucí práce: PhDr. Jan Radimský, Ph.D.

Autorka práce: Lenka Matoušková

České Budějovice 2009

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Filozofická fakulta
Ústav romanistiky

Bakalářská práce

Název: Francouzská a česká terminologie v evropských legislativních textech zaměřených na oblast: „Pracovní podmínky - bezpečnost pracovníků“

Name: French and Czech terminology in European legislative texts focused on the field: „Labour conditions - safety of workers“

Autorka: Lenka Matoušková

Studijní program a obor: Aplikovaná filologie – Francouzský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 3.

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jan Radimský, Ph.D.

České Budějovice 2009

Anotace

Bakalářská práce se zabývá odbornou francouzskou a českou terminologií v evropských legislativních textech, které jsou zaměřené na oblast „Pracovní podmínky - bezpečnost pracovníků“.

Práce je tvořena dvěma hlavními částmi. První, teoretická část pojednává o problematice korpusové lingvistiky, korpusů a paralelních korpusů, podrobněji pak o dostupných paralelních korpusech s francouzštinou. Druhá, výzkumná část popisuje práci s paralelním korpusem vybraných legislativních textů v konkordančním programu ParaConc a následně vyhodnocuje kvalitu překladů vyexcerpovaných odborných termínů a jejich kolokací, typických pro oblast pracovního práva.

Závěrečným výstupem je francouzsko-český slovníček zkoumaných termínů, uvedený v příloze.

Annotation

The thesis deals with the French and Czech terminology that occurs frequently in European legislative texts focused on the field „Labour conditions – safety of workers“.

The thesis consists of two main parts. The first, theoretical one explains problems of corpus linguistics, corpora and parallel corpora and it describes more in detail parallel corpora with the French language, which are currently available. The second, research part is devoted to the analysis of the parallel corpus of the chosen French and Czech terminology with the aid of the special programme called „ParaConc“ and it evaluates quality of the translation of the terms and their collocations, that are typical of the domain of labour law.

In conclusion, a small French-Czech dictionary of the investigated terminology is attached.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Francouzská a česká terminologie v evropských legislativních textech zaměřených na oblast: Pracovní podmínky - bezpečnost pracovníků“ zpracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

České Budějovice, 14. dubna 2009

.....

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat PhDr. Janu Radimskému, Ph.D. za jeho cenné rady, ochotu a trpělivost při vedení mé bakalářské práce.

Obsah

Úvod	9
Použité zkratky.....	10
1 Kópus, paralelní kópus.....	11
1.1 Kópusová lingvistika.....	11
1.2 Kópus	11
1.2.1 Typy kópusů.....	12
1.2.2 Velikost kópusu.....	12
1.2.3 Reprezentativnost kópusu.....	13
1.2.4 Využití kópusů	13
1.3 Paralelní kópus.....	14
1.3.1 Co je paralelní kópus	14
1.3.2 Využití	14
1.3.3 Zastoupení jazyků.....	15
1.3.4 Paralelní kópusy s francouzštinou	16
1.3.4.1 Projekt MULTEXT.....	16
1.3.4.2 Projekt InterCorp	17
1.3.4.2.1 Charakteristika.....	17
1.3.4.2.2 Paralelní kópus češtiny a francouzštiny	17
1.3.4.2.3 Přístup k paralelním kópusům.....	18
1.3.4.2.4 Konference	18
1.3.4.3 CRATER 2 Corpus	18
1.3.4.4 Europarl Corpus.....	19
1.3.4.5 GeFRePaC	19
1.3.4.6 Paralelní kópus evropských administrativně-právních textů	20
1.3.4.7 Terminologické databáze založené na paralelních kópusech	20
1.3.5 Acquis communautaire jako paralelní kópus.....	21
2 Analýza odborné terminologie	23
2.1 Texty z oblasti „Pracovní podmínky - bezpečnost pracovníků“.....	23
2.1.1 Výběr textů	23
2.1.2 Příprava textů.....	24
2.1.3 Vytvoření paralelního kópusu	25
2.2 Klíčová slova a jejich kolokace	26
2.2.1 Vymezení základních pojmů.....	26
2.2.2 Výběr klíčových slov a jejich kolokací.....	26
2.3 Překlady kolokací	28
2.3.1 Překlady adekvátní.....	29
2.3.1.1 Kolokace přeložené jednoznačně.....	29
2.3.1.2 Kolokace přeložené více synonymními výrazy	38
2.3.2 Překlady neadekvátní	48
2.3.2.1 Kolokace přeložené nepřesně	48
2.3.2.2 Nerespektování závazného překladu.....	57
2.3.3 Francouzské kolokace označující několik různých skutečností.....	63
2.3.4 Nezařaditelné kolokace.....	65
2.4 <i>Rémunération – salaire – traitement</i> a jejich české ekvivalenty	69
3 Závěr	71
4 Résumé	73
Bibliografie	75
Přílohy.....	79

ÚVOD

Cílem této bakalářské práce je analýza překladů odborných termínů a jejich kolokací z vybraných evropských legislativních textů. Zaměřím se na oblast pracovně-právních předpisů, důležitých pro každého, kdo zamýšlí vycestovat za prací do některého z členských států Evropské unie. Význam norem, které upravují pracovní podmínky a bezpečnost pracovníků, v posledních desetiletích v souvislosti s rozšiřováním Evropské unie a stále častější migrací pracovníků vzrůstal. Požadavky na bezpečnost práce a pracovní podmínky, stanovené národními právními řády, se v jednotlivých členských zemích více či méně lišily a bylo nutné je na úrovni *acquis communautaire* sjednotit, tak, aby v důsledku těchto odlišností nedocházelo k diskriminaci pracovníků a byly zajištěny rovné podmínky.

V první části své práce se budu podrobněji věnovat paralelním korpusům, jejich praktickému významu a možnostem jejich využití nejenom lingvisty, ale i neoborníky a zájemci z řad veřejnosti, a blíže se zaměřím na aktuálně dostupné paralelní korpusy s francouzštinou.

Ve druhé, stěžejní části nejprve stručně popíši svůj postup při sestavování paralelního korpusu a databáze terminologických excerpceí a vymezím si základní pojmy, s nimiž jsem se v průběhu práce setkávala (termín, kolokace, klíčové slovo). Při následné analýze jednotlivých odborných termínů si budu všimnout především kvality jejich překladu a toho, zda jinojazyčné ekvivalenty těchto termínů respektují závazné verze, uvedené v databázích ISAP, IATE a podobných dostupných zdrojích.

V závěru práce všechny sledované překlady vyhodnotím a shrnu ve francouzsko-českém slovníčku klíčových slov a kolokací z evropských legislativních textů z oblasti: „Pracovní podmínky - bezpečnost pracovníků“.

POUŽITÉ ZKRATKY

aj.		a jiné
apod.		a podobně
cca		circa, přibližně
cit.		citace
č.		číslo
mil.		milion
n.		neutrum, střední rod
např.		například
odst.		odstavec
pl.		plurál, množné číslo
resp.		respektive
roč.		ročník
s.f.		substantivum feminina, podstatné jméno rodu ženského
s.m.		substantivum maskulina, podstatné jméno rodu mužského
str.		strana, stránka
tj.		to je
tzv.		takzvaný (-á, -é)
BOZP		Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
ELRA		European Language Resources Association
EUR		euro
FF UK		Filozofická fakulta Univerzity Karlovy
FF MU		Filozofická fakulta Masarykovy univerzity
FČHS		Francouzsko-český hospodářský slovník
IATE		Interactive Terminology for Europe
ISAP		Informační systém pro aproximaci práva
roč.		ročník
Sb.		Sbírka zákonů
ÚCNK		Ústav českého národního korpusu
VFČS		Velký francouzsko-český slovník

1 KORPUS, PARALELNÍ KORPUS

1.1 Korpusová lingvistika

Korpusová lingvistika ve své současné podobě se začala vyvíjet jako disciplína lingvistiky v posledních dvou desetiletích 20. století. Zabývá se studiem a popisem jazyka za pomoci rozsáhlých elektronických *korpusů* (viz dále) za využití nejmodernějších technických prostředků. (Čermák, Schmiedtová 2004:152) Pokrok v oblasti výpočetní techniky umožňuje takto specializovaným lingvistům zpracovávat jazykový materiál v množství, jaké bylo dříve nemyslitelné, a otvírá jim nové možnosti zkoumání různých jevů v jazyce a frekvence jejich výskytu. (Šulc 1999:11)

Podle některých odborníků je korpusová lingvistika „zcela novým způsobem výzkumu a fakticky i novým filozofickým přístupem k jazyku“. (Štícha 1994:144)

1.2 Korpus

Původem latinské slovo *corpus* (*corpus, -oris, n*) znamená: „1. tělo, těleso, hmota; 2. tělo (lidské i zvířecí), (tělesná) postava; 3. těleso, celek, kmen, soubor, sbor, sdružení, družstvo, korporace“. (Latinsko-český slovník, str. 326)

V lingvistice korpusem rozumíme soubor jazykových dat, která obsahují autenticky užitý jazyk a slouží jako předmět lingvistického výzkumu či základní materiál k ověření lingvistických hypotéz. (Šulc 1999:80)

Data tvořící korpus mají podobu psaného textu nebo transkripce mluveného jazyka. Podle M. Šulce se v posledních letech termín *corpus* začíná užívat téměř výhradně pro elektronický, počítačově zpracovatelný soubor textů, zatímco dříve označoval sbírky lingvistického materiálu zpracovávaného ručně.

1.2.1 Typy korpusů

Korpusy je možné třídit podle různých kritérií (kritéria související s typy textů, s jazykem apod.). Uvedené dělení proto nelze považovat za vyčerpávající a slouží pouze jako orientační přehled.

Z hlediska typu obsažených textů dělíme korpusy na *obecné* neboli *nespecifické*, zachycující jazyk v co nejširším rozsahu a úplnosti, a *specializované*, zacílené na určitou tematickou oblast, např. na právní smlouvy a předpisy, skotské drama, jazyk jednoho autora apod. Velké obecné korpusy přitom mohou být tvořeny více složkami, tzv. *subkorpusy*, např. jazyka psaného a mluveného, jazyka obecného a nářečního apod. (Čermák 1995:122-123)

Podle množství zahrnutých jazyků se korpusy člení na *korpusy jednoho jazyka*, např. Český národní korpus, British National Corpus, a *korpusy paralelní*, složené z obsahově totožných textů v různých jazycích.

V závislosti na způsobu komunikace se rozlišují *korpusy psaného jazyka*, které obsahují elektronické texty z knih, novin, časopisů apod., a *korpusy mluveného jazyka*, tvořené záznamy rozhovorů, projevů apod., převedených z mluvené do textové podoby.

Podle stáří zkoumaného jazyka se korpusy třídí na *synchronní*, jež se zabývají jazykem současným, a *diachronní*, které studují jazyk určitého historického období. Příkladem diachronního korpusu je Helsinki Corpus of English Texts.¹

1.2.2 Velikost korpusu

Při popisu jazyka pomocí korpusových projektů musejí lingvisté brát v úvahu, že každý korpus představuje pouze omezený „vzorek“ jazyka jako celku. Neexistuje však jednoznačný návod na stanovení velikosti korpusu tak, aby byl pro lingvistický výzkum

¹ Český národní korpus [online]. Ústav českého národního korpusu, © 2008 [cit. 5. dubna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://ucnk.ff.cuni.cz>>

dostačující. Podle Šulce (1999:14) lze v závislosti na typu a účelu korpusu předpokládat, že u úzce specializovaných korpusů se bude postupně ustalovat představa o nejmenší únosné velikosti², zatímco korpusy obecné, sloužící k základnímu výzkumu jazyka, v současné době vyžadují minimální velikost 100 milionů slovních výskytů. (Šulc, 1999:15)

1.2.3 Reprezentativnost korpusu

Korpus, který můžeme označit za reprezentativní, by měl zachycovat jazyk věrně a v jeho nejrůznějších projevech, nelze tedy tvrdit, že reprezentativnost korpusu je přímo úměrná jeho velikosti³. Při malém rozsahu korpusu můžeme zjistit, že zvláštní, okrajové užití jazyka je častější než užití typické. U korpusů rozsáhlejších, zahrnujících více slovních výskytů, k takovým závěrům pravděpodobně nedojdeme, nicméně vedle velikosti textů je nutné zabývat se i dalšími kritérii, zejména obsahem těchto textů a jejich náměty.

Šulc (1999:16) kritéria pro výběr textů obecně rozděluje na kritéria externí, závislá na formě a vlastnostech textů, a interní, závislá na rozhodnutí lingvisty, dodává však, že jejich seznam není vyčerpávající a že reprezentativnost korpusů bude v tomto smyslu vždy jen přibližná.

1.2.4 Využití korpusů

V současné době již korpusy neslouží jen lingvistům jako zdroj materiálu k výzkumu jazyka. Tak jako se na jejich tvorbě podílejí odborníci z různých oborů (matematiky, informatiky, aj.), je i jejich využití interdisciplinární. Nejvýrazněji se přínos korpusů projevuje v oblasti lexikologie a lexikografie, zejména při sestavování a

² V začátcích korpusových projektů dosahovaly nejmenší specializované korpusy velikosti cca 100 000 – 2 miliony slovních výskytů, což je dnes považováno za nedostačující.

³ Blíže viz Šulc (1999:16-20)

zdokonalování slovníků, a dále jako podpora při výuce jazyků či podklad pro tvorbu studijních materiálů (skript, gramatik, jazykových příruček, učebnic apod.). Korpusy jsou hojně využívány všemi, kdo nějakým způsobem pracují s jazykem: překladateli, pedagogy, spisovateli, redaktory, historiky, psychology, sociology a dalšími.⁴

Laickému uživateli korpusy poskytují především informace o tom, jak často a v jakém kontextu se v daném jazyce vyskytují určité lexikální jednotky (slova, slovní tvary, sousloví, kombinace slov), či možnost ověření toho, jak je stejný termín užíván v různých oborech.⁵

Současná technika umožňuje rovněž převod korpusových dat do Braillova písma a jejich zprostředkování pro nevidomé.

1.3 Paralelní korpus

1.3.1 Co je paralelní korpus

Paralelním korpusem označujeme takový korpus, který je složen z obsahově totožných textů ve dvou nebo více jazycích. Většinou se jedná o originál a překlad, méně často o dva překlady z dalšího jazyka v korpusu nepřítomného. (Šulc 1999:82)

1.3.2 Využití

Paralelní korpusy lze využívat podobně jako korpusy jednojazyčné ke zkoumání jazyka a zjišťování frekvence určitých jazykových jevů. Zvláštní význam pak má jejich tvorba pro oblast překladatelství a lexikografie. Na korpusu si překladatel může nejen snadno ověřit kontext a způsob užívání určité lexikální jednotky. Již první zkušenosti

⁴ Blíže viz Čermák F., *Jazykový korpus: Prostředek a zdroj poznání*. In *Slovo a Slovesnost*, č. 56 (1995:130-132)

⁵ Blíže viz Blatná R.: *Jazyková databanka neboli korpus*. In *Vesmír*, č. 12 (1997:670-671)

s paralelními korpusy ukázaly, že cizojazyčné ekvivalenty užívané dobrými překladateli mohou být různorodější než ekvivalenty uváděné v běžných dvojjazyčných slovnících a přispívají tak k jejich rozšíření a obohacení. (Čermák, Schmiedtová 2004:152-154)

V současné době rovněž stoupá význam užití dat z paralelních korpusů pro vývoj postupů strojového překladu a strojového statistického překladu.

Celá řada paralelních korpusů vzniká jako korpusy specializované, vytvářené pro potřebu jednoho oboru či odvětví, a na jejich základě jsou sestavovány slovníky odborné terminologie z nejrůznějších vědních disciplín.

1.3.3 Zastoupení jazyků

V soudobých paralelních korpusech, které vznikají v Evropě, snadno zjistíme, že jedním ze zastoupených jazyků bude velmi často angličtina. Je to dáno především tím, že v anglicky mluvícím prostředí korpusy jako takové vznikly a jsou v něm také nejrozšířenější (Šulc 1999:28). V paralelních korpusech s angličtinou se jako druhý zastoupený jazyk vyskytuje nejčastěji němčina, francouzština či španělština, lze však pozorovat i úsilí o vytváření paralelních korpusů angličtiny s jazyky méně frekventovanými, vzácnějšími, např. thajština, nepálština.⁶

V případě paralelních korpusů s francouzštinou se jako druhý jazyk objevuje nejvíce angličtina, španělština a němčina, projevuje se zde tedy vliv geografické blízkosti zemí, kde se těmito jazyky hovoří. Dále existují paralelní korpusy francouzštiny s ostatními jazyky zemí Evropské unie.

⁶ *European Language Resources Association* [online]. ELRA, © 2008 [cit. 5. dubna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.elra.info>>

1.3.4 Paralelní korpusy s francouzštinou

V této kapitole uvádím některé konkrétní příklady paralelních korpusů s francouzštinou:

1.3.4.1 Projekt MULTEXT⁷

Projekt MULTEXT (Multilingual Text Tools and Corpora) probíhal v letech 1993-1995 pod záštitou Evropské komise. Jeho hlavním cílem bylo vytvořit elektronizované korpusy pro jazyky zemí západní Evropy a rozvíjet softwarové nástroje pro jejich analýzu. Vedle francouzštiny zahrnoval angličtinu, němčinu, španělštinu, italštinu a nizozemštinu.

V následujících letech na něj navázal projekt MULTEXT-EAST (Multilingual Tools and Resources for Central and Eastern European Languages), zahrnující češtinu, slovinštinu, maďarštinu, bulharštinu, estonštinu a rumunštinu. V jeho rámci vznikl ve 23 jazycích paralelní korpus románu „1984“ britského spisovatele George Orwella.

Pro nekomerční využití jsou veškeré výstupy z projektu volně a veřejně dostupné. Např. třetí, nejnovější verzi projektu MULTEXT-EAST nalezneme volně ke stažení na domovské stránce⁸ tohoto projektu, s tím, že přístup k některým částem korpusu je chráněn heslem. To lze získat po on-line registraci⁹.

⁷ *MULTEXT: Multilingual Text Tools and Corpora*. Verze 0.1[online]. © 1996, poslední aktualizace 22. dubna 1996 [cit. 5. dubna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://aune.lpl.univ-aix.fr/projects/multext/>>

⁸ *MULTEXT East Homepage* [online]. Poslední aktualizace 22. října 2004; [cit. 5. dubna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://nl.ijs.si/ME/>>

⁹ *Licence Agreement for non-commercial research use of Multext-East resources, Version 3* [online]. Poslední aktualizace 3. května 2004 [cit. 5. dubna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://nl.ijs.si/ME/licence/mtev3-licence.html>>

1.3.4.2 Projekt InterCorp¹⁰

1.3.4.2.1 Charakteristika

InterCorp je projektem paralelních korpusů Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze (dále jen FF UK) a probíhá od roku 2005 jako součást výzkumného záměru MŠMT „Český národní korpus a korpusy dalších jazyků“¹¹. Klade si za cíl vytvoření paralelních korpusů mezi češtinou a většinou jazyků vyučovaných na FF UK, evropských i mimoevropských, každý o rozsahu cca 400 000 až 1 milion slovních výskytů v závislosti na dostupnosti a kulturní významnosti jazyka.

V rámci tohoto projektu zatím nejdále pokročily paralelní korpusy češtiny se španělštinou (cca 3,9 mil. slovních výskytů pro češtinu a 4,5 mil. pro španělštinu), s polštinou (cca 2,1 mil. slovních výskytů pro češtinu a 2 mil. pro polštinu) a s angličtinou (cca 1,8 mil. slovních výskytů pro češtinu a 2,1 mil. pro angličtinu). Naopak nejmenší velikosti zatím dosahují korpusy češtiny s méně frekventovanými jazyky, jako např. s makedonštinou či litevštinou; jejich tvůrci mají potíže zejména s nedostatkem textů pro korpus a jejich překladů a také s jejich převáděním do elektronické podoby. Nevznikají paralelní korpusy češtiny s čínštinou a s japonštinou.

1.3.4.2.2 Paralelní korpus češtiny a francouzštiny

Paralelní korpus češtiny a francouzštiny, jehož garantem je Ústav románských studií FF UK, aktuálně zahrnuje přibližně 840 000 slovních výskytů pro češtinu a 971 000 pro francouzštinu, můžeme ho tedy řadit k rozsáhlejším. Texty pro korpus pocházejí převážně z knižních zdrojů, poskytovaných některými nakladatelstvími,¹² garant se však snaží navázat kontakt i s jinými institucemi, které by texty mohly poskytnout, např. s Českým centrem v Paříži, ambasádou, česko-francouzskými institucemi a spolky, univerzitami nebo překladateli. Částečně jsou využívány také zdroje z Evropské unie, nicméně z hlediska kvality jazyka jsou považovány za nedostatečné.

¹⁰ *InterCorp: projekt paralelních korpusů Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze* [online]; [cit. 5. dubna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.korpus.cz/intercorp/>>

¹¹ Výzkumný záměr byl schválen na roky 2005-2011 pod číslem 0021620823.

¹² Ústav českého národního korpusu (ÚCNK) za tímto účelem uzavřel smlouvu např. s nakladatelstvím Euromedia, které mu zajišťuje přístup k textům v elektronické podobě.

Pokud jde o knižní zdroje, zatím jich bylo pro paralelní korpus zpracováno 19 a dalších několik se připravuje. Ze zastoupených francouzských literárních děl můžeme jmenovat např. *Dopis rukojmímu* (Antoine de Saint-Exupéry), *Zápisníky 2* (Albert Camus) nebo *Dvojitý život* (Pierre Assouline). Z českých pak jsou to např. *Příliš hlučná samota* (Bohumil Hrabal), *Žert* (Milan Kundera) či *Spalovač mrtvol* (Ladislav Fuks).

1.3.4.2.3 Přístup k paralelním korpusům

Zveřejnění výstupů z projektu Intercorp na webových stránkách je v současné době ve fázi přípravy, plánuje se na rok 2011. Přístup zájemců k jednotlivým paralelním korpusům se zatím řídí stejnými pravidly jako přístup k Českému národnímu korpusu, tj. zájemce musí vyplnit a podepsat prohlášení uživatele Českého národního korpusu,¹³ ve kterém se zaváže, že korpusová data nebude využívat ke komerčním účelům. Na jeho základě následně obdrží uživatelské jméno a heslo, jímž je přístup k paralelním korpusům a k Českému národnímu korpusu chráněn. Přihlašovací rozhraní pro paralelní korpusy nalezneme na adrese <<https://trnka.ff.cuni.cz/intercorp>>.

1.3.4.2.4 Konference

Na podzim letošního roku, ve dnech 17. - 19. září 2009, se v Praze bude konat konference projektu Intercorp s mezinárodní účastí. Přednesené příspěvky budou během následujícího roku publikovány ve zvláštním sborníku.

1.3.4.3 CRATER 2 Corpus¹⁴

CRATER 2 (Corpus Resources and Terminology Extraction project) je paralelním korpusem francouzštiny, angličtiny a španělštiny a vznikl rozšířením původního francouzsko-anglického korpusu, založeného na textech Mezinárodní telekomunikační unie. Obsahuje více než milion a půl slovních výskytů pro francouzštinu a angličtinu a milion pro španělštinu.

¹³ *Prohlášení uživatele Českého národního korpusu* [online]; [cit. 5. dubna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.korpus.cz/dohody.html>>

¹⁴ *Catalogue of Language Resources* [online]. ELRA, © 2008 [cit. 5. dubna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://catalog.elra.info>>

Výstupy z projektu jsou k dispozici od ledna roku 2002 a jejich využití je zpoplatněné, na webových stránkách asociace ELRA je volně dostupných pouze několik vzorků. Ceny se liší v závislosti na tom, zda zájemce je či není členem asociace ELRA.¹⁵

1.3.4.4 Europarl Corpus¹⁶

Tento rozsáhlý paralelní korpus zahrnuje 11 jazyků. Je tvořen 10 subkorpusem angličtiny a dalšího jazyka (dánštiny, finštiny, francouzštiny, italštiny, němčiny, nizozemštiny, portugalsštiny, španělštiny, švédštiny a řečtiny), a jak již napovídá název, čerpá z jednání poslanců Evropského parlamentu. Texty v korpusu pocházejí z let 1996-2006. Projekt je zaměřen na zlepšování postupů statistického strojového překladu.

Na podzim roku 2007 byla zveřejněna nová, již třetí verze projektu. Jednotlivé subkorpusem jsou volně ke stažení na www.statmt.org, stránkách věnovaných výzkumu v oblasti statistického strojového překladu, po kliknutí na odkaz „Europarl Corpus“.

1.3.4.5 GeFRePaC¹⁷

Paralelní korpus němčiny a francouzštiny GeFRePaC (German French Reciprocal Parallel Corpus) vznikl v rámci projektu Evropské komise LRSP&P (Language Resources Production & Packaging) za účelem rozvíjení a zdokonalování překladatelských služeb v Evropské unii. Obsahuje přibližně 15 milionů slovních výskytů pro každý jazyk a zpracovává texty poskytnuté některými institucemi Evropské unie, především Evropskou komisí a Evropským parlamentem, a databází Celex. Korpus je zaměřen na užívání jazyků v oblasti politiky, administrativy a práva.

¹⁵ Aktuální ceny jsou stanoveny na 25 EUR pro členy a 125 EUR pro nečleny. V tomto konkrétním případě se nerozlišuje, zda se jedná o akademické či komerční využití, jako to můžeme pozorovat u některých jiných produktů asociace ELRA.

¹⁶ *European Parliament Proceedings Parallel Corpus 1996-2006* [online]; [cit. 5. dubna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.statmt.org/europarl/>>

¹⁷ *Catalogue of Language Resources* [online]. ELRA, © 2008 [cit. 5. dubna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://catalog.elra.info>>

Výsledky projektu jsou dostupné od ledna roku 2002 a jejich využití, podobně jako v případě korpusu CRATER 2, podléhá zpoplatnění.¹⁸

1.3.4.6 Paralelní korpus evropských administrativně-právních textů¹⁹

Tento korpus se skládá z administrativních a právních dokumentů z databáze Evropské unie Eur-Lex²⁰. Vzniká na Ústavu romanistiky Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, na jeho tvorbě se podílejí zejména studenti jazykových oborů a přispívá k němu i tato práce.

Texty korpusu jsou v češtině a ve francouzštině, částečně také ve španělštině a v italštině.

1.3.4.7 Terminologické databáze založené na paralelních korpusech²¹

Vůbec nejrozsáhlejší databází, kterou katalog asociace ELRA uvádí, je **VERBA Polytechnic and Plurilingual Terminological Database**, zahrnující širokou škálu vědních disciplín a oblastí lidské činnosti. Její převážná část je prozatím zpracovaná pouze ve dvou jazycích, v angličtině a ve španělštině. Sekce, které jsou dostupné ve francouzštině, nabízejí bohatý přehled terminologie z vědních oborů (např. medicína, farmacie, genetika, ekonomie), průmyslových oborů, zemědělství, práva, politiky, mezinárodních vztahů a mnoha sportovních odvětví.

Vedle databáze VERBA lze francouzskou terminologii čerpat z následujících zdrojů:

¹⁸ Ceny v současné době dosahují 1 500 EUR pro členy asociace ELRA a 2 500 EUR pro nečleny, nezávisle na tom, zda využití bude akademické nebo komerční.

¹⁹ *Paralelní korpus* [online]. © 2002-2009 [cit. 5. dubna 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.eamos.cz/amos/kat_rom/modules/low/kurz_obsah.php?kod_kurzu=kat_rom_4826>

²⁰ Databáze poskytuje přímý, bezplatný přístup k právu Evropské unie. Jejím prostřednictvím lze nahlédnout do Úředního věstníku Evropské unie, smluv, právních předpisů a jejich návrhů i do judikatury. Dostupná na WWW: <<http://eur-lex.europa.eu>>

²¹ *Catalogue of Language Resources* [online]. ELRA, © 2008 [cit. 5. dubna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://catalog.elra.info>>

- **Energy Technology** – odborná terminologie ve francouzštině, angličtině, němčině, španělštině a italštině pro sluneční a větrnou energetiku, elektrické a automobilové inženýrství
- **Engineering** – odborné termíny ve francouzštině, angličtině, němčině a španělštině z oblasti inženýrství automobilového, elektrického a mechanického
- **Finance Terminology Database** – téměř 40 000 termínů z odvětví ekonomiky, bankovníctví, burzovních obchodů, obchodních jednání apod. ve francouzštině a v angličtině
- **Geobase** – více než 2000 francouzských odborných termínů a souvisejících výrazů a jejich anglických ekvivalentů z oblasti geologie, fyzické geografie, paleontologie a některých dalších přírodních věd
- **Idioms, proverbs and general expressions** – pro francouzštinu a angličtinu, více než 18 000 frází, ustálených spojení, přísloví a rčení a jejich jinojazyčných ekvivalentů
- **Loreto Thesaurus** – francouzština, angličtina, němčina, španělština, italština, portugalština, polština a turečtina, databáze zaměřená na oblast turismu, zábavy a využívání volného času
- **Multi-domain Lexicons** – odborná terminologie z oblasti fyziky, inženýrství a kovovýroby ve francouzštině, angličtině, němčině a dánštině

Přístup do terminologických databází uvedených v katalogu asociace ELRA je zpoplatněn. Výše poplatků je různá, obdobně jako u paralelních korpusů závisí na členství či nečlenství zájemce v asociaci ELRA a na účelu plánovaného využití databáze (akademické, komerční).

1.3.5 Acquis communautaire jako paralelní korpus

Jako rozsáhlý paralelní korpus se zastoupením celé škály evropských jazyků bychom mohli pojmut celý soubor platných předpisů práva Evropské unie, „acquis communautaire“. Gozzi uvádí, že překlad veškeré této legislativy a s ní souvisejících dokumentů patřil k nezbytným předpokladům pro vstup kandidátských zemí do

Evropské unie a má zásadní význam rovněž pro občany členských států. Přispívá k jejich informovanosti o dění v Unii a umožňuje jim účastnit se na jejích činnostech. (Gozzi 2000:25-26)

Za další přínos lze považovat skutečnost, že v takovémto korpusu jsou vedle jazyků jako angličtina, francouzština a němčina, užívaných evropskými institucemi i širokou veřejností, zastoupeny také jazyky méně rozšířené, jimiž hovoří malá část obyvatel Unie, např. maltština, estonština či slovinština.

Evropská legislativa je dostupná ve 23 úředních jazycích²², tj. v angličtině, bulharštině, češtině, dánštině, estonštině, finštině, francouzštině, irštině, italštině, litevštině, lotyštině, maďarštině, maltštině, němčině, nizozemštině, polštině, portugalsštině, rumunštině, řečtině, slovenštině, slovinštině, španělštině a švédštině.

²² Úředním jazykem se rozumí jazyk užívaný pro komunikaci mezi institucemi Evropské unie a členskými státy, jejich orgány a občany. O jazycích užívaných v Evropské unii blíže viz WWW: <<http://europa.eu/languages/cs/home>>

2 ANALÝZA ODBORNÉ TERMINOLOGIE

2.1 Texty z oblasti „Pracovní podmínky - bezpečnost pracovníků“

2.1.1 Výběr textů

Všechny legislativní texty, se kterými dále pracuji, je možné nalézt v databázi Eur-Lex.²³

Při vyhledávání jsem se orientovala podle kapitol rejstříku,²⁴ přičemž mnou zvolená tematická oblast spadá pod kapitolu 05 – „Volný pohyb pracovníků a sociální politika“, oddíl 05.20. – „Sociální politika“. Legislativní texty, které jsem použila pro sestavení paralelního korpusu, jsem vybrala z podkapitol 05.20.20.10. – „*Bezpečnost pracovníků*“ a 05.20.20.20. – „*Mzdy, odměna a pracovní doba*“. Tyto dvě podkapitoly obsahují celkem 491 dokumentů různých typů, vedle právních předpisů (nařízení, směrnic, rozhodnutí) jsou to návrhy legislativních aktů (včetně návrhů pozměněných), stanoviska Evropského hospodářského a sociálního výboru a Výboru regionů, usnesení, sdělení a zprávy některých institucí, společné postoje a různé pracovní dokumenty.

Výběr legislativních textů pro sestavení paralelního korpusu probíhal na základě následujících kritérií:

²³ *Eur-lex* [online]; [cit. 5. dubna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://eur-lex.europa.eu>>

²⁴ *Eur-lex: Vyhledávání podle kapitol rejstříku* [online]; [cit. 5. dubna 2009]. Dostupné na WWW: <http://eur-lex.europa.eu/RECH_repertoire.do>

- 1) *Dostupnost textů v obou zkoumaných jazycích* – v češtině i ve francouzštině
- 2) *Jazyková pestrost* – zejména výskyt odborné terminologie z oblasti pracovního práva, jejíž překlad bude předmětem mého zkoumání
- 3) *Reprezentativnost pro zvolenou tematickou oblast*

Nejprve jsem z celkového počtu 491 dokumentů vyřadila všechny takové, které nebyly dostupné v obou zkoumaných jazycích; jednalo se celkem o 353 textů (293 z podkapitoly „Bezpečnost pracovníků“ a 60 z podkapitoly „Mzdy, odměna a pracovní doba“), u nichž nebyl k dispozici překlad do češtiny.²⁵ S opačným případem, kdy by databáze neuváděla francouzskou verzi dokumentu dostupného v češtině, jsem se při své práci nesešla.

Po prostudování zbývajících textů jsem následně vybrala ty, jež jsou bohaté co do odborné terminologie, tak, aby sestavený korpus mohl být považován za reprezentativní pro danou tematickou oblast.

Do svého paralelního korpusu jsem začlenila 52 textů z období let 1975 – 2008, z toho 41 směrnic, 7 nařízeních, 3 rozhodnutí a 1 stanovisko. Texty o celkovém rozsahu 504,5 normostran v češtině, resp. 625,3 normostran ve francouzštině, čítají 133 940 slov pro českou a 173 679 slov pro francouzskou verzi. Průměrná délka jednoho textu činí 9,7 normostran v češtině, resp. 12 normostran ve francouzštině.

Kompletní seznam textů je uveden v příloze A.

2.1.2 Příprava textů

K vybraným dokumentům, které jsem vyhledávala v českém jazyce, jsem pomocí jejich celoxového čísla dohledala jejich francouzskou verzi a následně všechny texty uložila v programu Microsoft Word, tj. ve formátu „.doc“.

²⁵ Dokumenty novějšího data, tj. cca od vstupu České republiky do Evropské unie, byly až na drobné výjimky do češtiny přeloženy všechny. Čím jsou dokumenty starší, tím méně jich je v českém jazyce k dispozici a lze dohledat pouze ty právně závazné, jako nařízení, směrnice a rozhodnutí.

Další úprava spočívala v „očišťení“ textů od vložených tabulek, poznámek pod čarou a většiny příloh, zejména těch, které obsahovaly údaje technického rázu a jiné informace nepodstatné z hlediska zkoumání odborné terminologie.

Texty jsem posléze ručně upravila tak, aby jejich česká i francouzská verze měla fyzicky stejný počet odstavců, tedy stejný počet znaků „¶“; toto jsem ověřila v textovém editoru pomocí funkce „Revize → Počet slov → Odstavce“. Stejný počet odstavců je nezbytný pro vyhledávání v programu ParaConc.

Před samotným vytvořením paralelního korpusu jsem texty uložila ve formátu „txt“ (prostý text) s kódováním „Středoevropské jazyky“ pro češtinu a „Západoevropské jazyky“ pro francouzštinu. Odlišné kódování francouzských textů umožňuje, aby se v programu správně zobrazovaly specifické francouzské znaky, jež čeština nezná (např. à, è, ê).

2.1.3 Vytvoření paralelního korpusu

Paralelní korpus jsem vytvořila nahráním všech českých a francouzských textů do programu ParaConc pomocí volby „File“ → „Load Corpus Files“ a kliknutím na tlačítko „Add“. Podrobný návod, jak s tímto programem pracovat a na co je třeba dávat si pozor, uvádějí ve svých pracích Zuzana Krupová (2007:25) a Kateřina Smejkalová (2006:18-26), nepovažuji proto za nutné zabývat se jím zde blížeji.

2.2 Klíčová slova a jejich kolokace

2.2.1 Vymezení základních pojmů

- **Termínem** obvykle chápeme odborné pojmenování v soustavě určitého oboru, odborný název (Nový akademický slovník cizích slov, str. 796). Od obecné slovní zásoby se liší svým zařazením do specializovaného, monotematického terminologického pole. (Radimský 2003:12-16)
- **Kolokací** rozumíme dvojici nebo i více slov, samostatných lexikálních jednotek, obvykle spojených - např. širý svět, hodný kus cesty (Nový akademický slovník cizích slov, str. 418) Základní prvek celé kolokace představuje **hlava**, která určuje její gramatickou povahu; nemusí se však vždy shodovat s klíčovým slovem.
- Za **klíčové slovo** ve své práci považuji lexikální jednotku, která je úzce spojená se zvolenou tematickou oblastí, tj. s pracovními podmínkami a bezpečností pracovníků.

2.2.2 Výběr klíčových slov a jejich kolokací

Z použitých 52 legislativních textů jsem následně vybrala 17 klíčových slov a dohledala k nim 218 kolokací. Hlavními kritérii pro výběr klíčových slov byla úzká spojitost s tematickou oblastí „Pracovní podmínky - bezpečnost pracovníků“ a frekvence výskytu těchto slov v textech.

Všech 17 klíčových slov jsou substantiva, z nich 9 je maskulin a 8 feminin. Počet výskytů zahrnuje výskyt jak v singuláru, tak v plurálu. U klíčového slova *travailleur* jsou do celkového počtu výskytů zahrnuty navíc i výskyty femininního tvaru *travailleuse* a jeho plurálu.

Abecední seznam klíčových slov včetně počtu jejich výskytů ve zkoumaných textech viz následující tabulka. V posledním sloupci pro informaci uvádím, jaké procento z celkového počtu 173 679 slov francouzské verze tyto výskyty představují.

Tabulka č. 1: Seznam klíčových slov

KLÍČOVÁ SLOVA			
Klíčové slovo	Slovní druh	Výskytů	Procentuelně
congé	s.m.	111	0,0639%
convention	s.f.	109	0,0628%
délai	s.m.	86	0,0495%
emploi	s.m.	78	0,0449%
entreprise	s.f.	326	0,1877%
période	s.f.	334	0,1923%
protection	s.f.	571	0,3288%
rémunération	s.f.	120	0,0691%
risque	s.m.	386	0,2222%
salaire	s.m.	131	0,0754%
salarié	s.m.	301	0,1733%
santé	s.f.	913	0,5257%
sécurité	s.f.	920	0,5297%
surveillance	s.f.	177	0,1019%
traitement	s.m.	72	0,0415%
travail	s.m.	1776	1,0226%
travailleur	s.m./f.	1481	0,8527%

2.3 Překlady kolokací

Kolokace vybraných 17 klíčových slov jsem zpracovávala v databázovém programu Microsoft Access a hodnotila jsem je z hlediska kvality jejich překladu. Překlady jsem poté rozdělila do dvou hlavních skupin: na překlady adekvátní a překlady neadekvátní:

a) Překlady adekvátní

- *Jednoznačný překlad*
- *Překlad více synonymy*

b) Překlady neadekvátní

- *Překlad nepřesný*
- *Nerespektování závazného překladu*

Za překlady adekvátní jsem označila v první řadě všechny takové, které odpovídají českým ekvivalentům francouzských termínů podle databází ISAP²⁶ nebo IATE²⁷. Kolokace, jež jsem v těchto zdrojích nenašla, jsem za adekvátně přeložené považovala tehdy, shodovaly-li se s ekvivalenty uváděnými ve francouzsko-českých překladových slovnících nebo užívanými v jiných zdrojích, zejména v českých pracovně-právních předpisech (viz bibliografie).

Mezi nepřesné překlady jsem zařadila překlady kolokací zdánlivě adekvátní, při bližším zkoumání však více či méně zkreslující původní francouzské znění nebo neodpovídající zcela skutečnosti.

Do poslední skupiny patří také překlady kolokací, které ve zkoumaných nerespektovaly závazné překladatelské termíny uváděné v databázi ISAP²⁸ nebo oficiální názvy institucí či dokumentů.

²⁶ *Informační systém pro aproximaci práva* [online]. Provozován odborem kompatibility s právem ES Úřadu vlády ČR. [cit. 30. března 2009]. Dostupný na WWW: <<http://isap.vlada.cz/>>

²⁷ *Interactive Terminology for Europe* [online]. Dříve Eurodicautom. [cit. 30. března 2009]. Dostupná na WWW: <<http://iate.europa.eu>>

²⁸ Databáze ISAP rozlišuje závazné překladatelské termíny, označené písmenem „Z“, a termíny pomocné, označené písmenem „P“.

2.3.1 Překlady adekvátní

2.3.1.1 Kolokace přeložené jednoznačně

Do této kategorie jsem zařadila kolokace, které byly ve zkoumaných legislativních textech překládány adekvátně jediným českým výrazem. Pro lepší přehlednost jsem je rozčlenila do tabulek podle jednotlivých klíčových slov, řazených abecedně. Vzhledem k tomu, že se jedná o překlady jednoznačné, většinu z nich nepovažuji za nutné blíže komentovat.

Tabulka č. 2: Klíčové slovo „congé“

CONGÉ		
Kolokace	Výskytů	Česky
congé de maternité	19	mateřská dovolená
congé d'éducation	2	nepřítomnost z důvodu vzdělávání
congé parental	2	rodičovská dovolená
congé pour études	1	nepřítomnost z důvodu studijního volna

Tabulka č. 3: Klíčové slovo „convention“

CONVENTION		
Kolokace	Výskytů	Česky
convention collective	76	kolektivní smlouva

Tabulka č. 4: Klíčové slovo „délai“

DÉLAI		
Kolokace	Výskytů	Česky
délai de préavis	2	výpovědní lhůta
délai de transposition	6	lhůta pro provedení

Tabulka č. 5: Klíčové slovo „emploi“

EMPLOI		
Kolokace	Výskytů	Česky
accès à l'emploi	1	přístup k zaměstnání
catégorie d'emploi	1	druh práce
double emploi	4	zdvojení činnosti
personne sans emploi	2	osoba bez zaměstnání
stratégie européenne pour l'emploi	1	evropská strategie zaměstnanosti

Tabulka č. 6: Klíčové slovo „entreprise“

ENTREPRISE		
Kolokace	Výskytů	Česky
entreprise agricole	1	zemědělský podnik
entreprise de recrutement de personnel	1	náborová agentura
entreprise extérieure	9	externí podnik
entreprise familiale	1	rodinný podnik
entreprise forestière	1	lesní podnik
petites et moyennes entreprises	30	malé a střední podniky
taille de l'entreprise/des entreprises	14	velikost podniku/podniků
zone bâtie d'une entreprise	1	budovy podniku

Tabulka č. 7: Klíčové slovo „période“

PÉRIODE		
Kolokace	Výskytů	Česky
période d'absence	4	období nepřítomnosti
période de paie	4	výplatní termín
période de pause	3	doba odpočinku
période de repos compensatoire	2	náhradní doba odpočinku
période de travail de nuit	3	doba noční práce
période minimale de repos annuel	3	minimální roční doba odpočinku
période minimale de repos journalier	5	minimální denní doba odpočinku
période transitoire	24	přechodné období

Tabulka č. 8: Klíčové slovo „protection“

PROTECTION		
Kolokace	Výskytů	Česky
équipements de protection individuelle	45	osobní ochranné prostředky
équipement individuel de protection respiratoire	4	ochranný dýchací přístroj
mesure de protection	22	ochranné opatření
mesures de protection personnelle	1	osobní ochranná opatření
niveau de protection	49	úroveň ochrany
protection contre les accidents et maladies professionnelles	1	ochrana proti pracovním úrazům a nemocím z povolání
protection contre les atmosphères nocives	1	ochrana před škodlivými látkami v ovzduší
protection contre les radiations	1	radiační ochrana
protection contre les rayonnements ionisants	3	ochrana před ionizujícím zářením
protection contre l'exposition aux sources naturelles terrestres de rayonnement	1	ochrana před ozářením terestrickými zdroji
protection des yeux et de la vue	2	ochrana očí a zraku
protection radiologique	9	radiační ochrana
protection sanitaire de la population et des travailleurs	5 ²⁹	ochrana zdraví pracovníků a obyvatelstva
vêtement de protection	12	ochranný oděv

Tabulka č. 9: Klíčové slovo „rémunération“

RÉMUNÉRATION		
Kolokace	Výskytů	Česky
conditions de rémunération	1	podmínky odměňování
principe de l'égalité des rémunérations	9	zásada stejné odměny
période de rémunération	2	výplatní období
rémunération au rendement	1	platba za odvedenou práci
rémunération brute	2	hrubý výdělek
rémunération directe	14	přímá odměna

²⁹ Počet výskytů nezahrnuje výskyt tohoto sousloví v kolokaci „normes de sécurité uniformes pour la protection sanitaire de la population et des travailleurs“ (viz tabulka č. 14).

Tabulka č. 10: Klíčové slovo „risque“

RISQUE		
Kolokace	Výskytů	Česky
facteur de risque	2	rizikový faktor
groupe à risques	1	riziková skupina
groupe à risques particulièrement sensibles	5	zvlášt'/zvláště ohrožená riziková skupina
niveau des risques	1	stupeň rizika
prévention des risques professionnels	6	prevence pracovních rizik
risque d'atmosphères explosives	7	riziko výbušných prostředí
risque de contamination par des agents biologiques	1	riziko zamoření biologickými činiteli
risque de contamination par des agents cancérogènes	4	riziko zamoření karcinogeny
risque de contamination par des agents mutagènes	2	riziko zamoření mutageny
risque de détérioration	1	poškození

Při překladu kolokace „*risque de détérioration*“ překladatel nepoužil termín „*riziko poškození*“, jak by se bez kontextu dalo očekávat, a ve spojení se slovesem „*chránit*“ výraz „*riziko*“ vynechal. V češtině zcela postačuje říci „*ochrana proti poškození*“, výraz „*riziko*“ není nutné zdůrazňovat.

Text 31992L0104

(...) „Les dispositifs non automatiques de lutte contre l'incendie doivent être d'accès et de manipulation faciles et, si nécessaire, protégés contre les *risques de détérioration*.“ (...)

(...) „Manuální protipožární zařízení musí být snadno dostupná a jednoduchá na používání, a pokud je potřeba, chráněna proti *poškození*.“ (...)

RISQUE		
Kolokace	Výskytů	Česky 1
risque de chute de hauteur	2	riziko pádu z výšky
risque de rayonnements ionisants	2	riziko ionizujícího záření
risque d'effets domino	1	riziko dominového efektu
risque des agents chimiques	2	riziko chemických činitelů
risque d'infection	3	riziko infekce
risque d'inflammation	2	riziko vznícení
risque pour l'ouïe	2	riziko pro sluch
situation de risque	1	riziková situace
système de classification par niveau de risque	2	systém hodnocení rizika

Tabulka č. 11: Klíčové slovo „salaire“

SALAIRE		
Kolokace	Výskytů	Česky
accord de salaires	1	dohoda o mzdě
répartition des salaires	16	rozdělení výdělků
salaire annuel	12	roční výdělek
salaire brut	21	hrubý výdělek
salaire en espèces	1	mzda v penězích
salaire mensuel	12	měsíční výdělek
structure des salaires	12	struktura výdělků
treizième mois de salaire	1	třináctý plat

Tabulka č. 12: Klíčové slovo „salarie“

SALARIE		
Kolokace	Výskytů	Česky
paiement aux salariés	4	platba zaměstnancům
rémunération des salariés	5	odměna zaměstnanců

Tabulka č. 13: Klíčové slovo „santé“

SANTÉ		
Kolokace	Výskytů	Česky
détérioration de la santé	1	zdravotní poškození
dossier de santé et d'exposition	5	zdravotní záznam a záznam expozice
état de santé	7	zdravotní stav
Organisation mondiale de la santé	2	Světová zdravotnická organizace
système national de santé	8	státní systém zdravotní péče

Tabulka č. 14: Klíčové slovo „sécurité“

SÉCURITÉ		
Kolokace	Výskytů	Česky
danger pour la sécurité ou la santé	1	nebezpečí pro bezpečnost nebo zdraví
dispositif de sécurité	3	bezpečnostní zařízení

SÉCURITÉ		
Kolokace	Výskytů	Česky
document de sécurité et de santé	21	dokument o bezpečnosti a zdraví
la sécurité, l'hygiène et la santé sur le lieu de travail	18	bezpečnost, hygiena a ochrana zdraví při práci
niveau de sécurité et de santé	11	úroveň bezpečnosti a zdraví
normes de sécurité	2 ³⁰	bezpečnostní standardy
normes de sécurité uniformes pour la protection sanitaire de la population et des travailleurs	2	jednotné bezpečnostní standardy na ochranu zdraví pracovníků a obyvatelstva
plan de sécurité et de santé	6	plán bezpečnosti a ochrany zdraví
sécurité publique	2	veřejná bezpečnost
sécurité sociale	29	sociální zabezpečení
signalisation de sécurité et/ou de santé	18	bezpečnostní a/nebo zdravotní značky
situation de sécurité	1	bezpečný stav
système de gestion de la sécurité et de la santé	1	systém řízení bezpečnosti a zdraví

Tabulka č. 15: Klíčové slovo „surveillance“

SURVEILLANCE		
Kolokace	Výskytů	Česky
surveillance des zones et des conditions de travail	1	monitorování prostorů a pracovních podmínek
surveillance individuelle	11 ³¹	osobní monitorování
surveillance individuelle d'exposition	4	monitorování individuálního ozáření
surveillance radiologique	17	radiologické monitorování

Tabulka č. 16: Klíčové slovo „traitement“

TRAITEMENT		
Kolokace	Výskytů	Česky
traitement en espèces	1	plat v penězích

³⁰ Nezahrnuje výskyt sousloví v kolokaci „normes de sécurité uniformes pour la protection sanitaire de la population et des travailleurs“ (viz dále též tabulka).

³¹ Do počtu výskytů zde není zahrnut výskyt sousloví „surveillance individuelle“ v kolokaci „surveillance individuelle d'exposition“ (viz dále též tabulka).

Tabulka č. 17: Klíčové slovo „travail“

TRAVAIL		
Kolokace	Výskytů	Česky
accident de travail	14 ³²	pracovní úraz
accident de travail grave	3	vážný pracovní úraz
accident de travail mortel	2	smrtelný pracovní úraz
aménagement du lieu de travail	2	uspořádání pracoviště
conditions de travail	35	pracovní podmínky
contrat de travail à durée déterminée	5	pracovní smlouva na dobu určitou

Pro kolokaci „*contrat de travail à durée déterminée*“ nalezneme v databázi ISAP výše uvedený překlad jako závazný. Databáze IATE kromě něj připouští ještě ekvivalenty „pracovní poměr na dobu určitou“ a „dočasný pracovní poměr“. Termín „pracovní poměr“ však má ve zkoumaných textech vždy francouzský ekvivalent „*relation de travail*“, zatímco termínem „*contrat de travail*“ je označována „pracovní smlouva“.

Jako „pracovní poměr na dobu určitou“ je ve zkoumaných legislativních textech překládána francouzská kolokace „*relation de travail à durée déterminée*“ a jako „dočasný pracovní poměr“ kolokace „*relation de travail intérimaire*“ (viz dále tabulka č. 17).

Český Zákoník práce³³ rozlišuje mezi pracovním poměrem, jako právním vztahem mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem³⁴, a pracovní smlouvou, jako dokumentem, který tento právní vztah stvrzuje: „*Pracovní poměr se zakládá pracovní smlouvou mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, není-li v tomto zákoně dále stanoveno jinak.*“ (§ 33 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb.) Domnívám se tedy, že překlady navrhované databází IATE jsou nepřesné a jako adekvátní může být označen pouze překlad uvedený v databázi ISAP.

³² Nezahrnuje výskyt sousloví „*accident de travail*“ v kolokacích „*accident de travail grave*“ a „*accident de travail mortel*“ (viz dále též tabulka).

³³ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce [online]. © 1998-2009 [cit. 5. dubna 2009]. Dostupný na WWW: <<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zakonik-prace/>>

³⁴ Za pracovní právní vztahy považuje Zákoník práce vedle pracovního poměru také právní vztahy založené dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr (viz § 3), tedy dohodu o provedení práce (blíže viz § 75) a dohodu o pracovní činnosti (blíže viz § 76). O těchto vztazích však zkoumané evropské legislativní texty nepojednávají.

TRAVAIL		
Kolokace	Výskytů	Česky
contrat de travail à durée indéterminée	2	pracovní smlouva na dobu neurčitou
contrat de travail direct	2	přímá pracovní smlouva
durée de travail excessive	1	nadměrně dlouhá pracovní doba
durée de travail journalière	1	délka pracovního dne
durée de travail normale/normale de travail	3	běžná pracovní doba
durée de travail régulière	2	pravidelná pracovní doba
entretien du lieu de travail	2	údržba pracoviště
expérience de travail	1	pracovní zkušenost
fin de la relation de travail	1	skončení pracovního poměru
fin du contrat de travail	1	skončení smlouvy

Kolokace „*fin du contrat de travail*“ zde není přeložena jako „*skončení pracovní smlouvy*“, jak by se bez kontextu dalo předpokládat, ale zkráceně jako „*skončení smlouvy*“. Překladatel se zde pravděpodobně chtěl vyhnout opakování adjektiva „pracovní“. Z kontextu jednoznačně vyplývá, že se jedná o pracovní a ne jinou smlouvu, zkrácený překlad zde tedy nemá vliv na srozumitelnost daného právního předpisu a považuji ho za adekvátní.

Text 31991L0383

(...) „aux relations de travail régies par un contrat de travail à durée déterminée, conclu directement entre l’employeur et le travailleur, où la *fin du contrat de travail* est déterminée par des conditions objectives telles qu’atteinte d’une date précise, achèvement d’une tâche déterminée ou survenance dun événement déterminé;“ (...)

(...) „pracovní poměry upravené pracovní smlouvou na dobu určitou uzavřenou přímo mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, kde je *skončení smlouvy* určeno objektivními podmínkami, jako je dosažení určitého dne, dokončení určeného úkolu nebo vznik určité události;“ (...)

TRAVAIL		
Kolokace	Výskytů	Česky
Fondation européenne pour l'amélioration des conditions de vie et de travail	10	Evropská nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek
marché du travail	3	trh práce

TRAVAIL		
Kolokace	Výskytů	Česky
médecine du travail	10	pracovní lékařství
milieu de travail	29	pracovní prostředí
Organisation internationale du travail	1	Mezinárodní organizace práce
permis de travail	3	pracovní povolení
relation de travail à durée déterminée	5	pracovní poměr na dobu určitou
relation de travail à durée indéterminée	1	pracovní poměr na dobu neurčitou
relation de travail intérimaire	5	dočasný pracovní poměr
relation de travail temporaire	2	pracovní poměr na dobu určitou
services agréés de médecine du travail	13	autorizované služby pracovního lékařství
temps de travail	116	pracovní doba
travail de dimanche	2	práce v neděli
travail de jour	8 ³⁵	práce ve dne
travail de jour férié	2	práce o svátcích
travail des enfants	9	práce dětí
travail des week-ends	1	práce o víkendech
travail saisonnier	2	sezónní práce
vêtement de travail	11	pracovní oděv

Tabulka č. 18: Klíčové slovo „travailleur/travailleuse“

TRAVAILLEUR / TRAVAILLEUSE		
Kolokace	Výskytů	Česky
consultation et participation des travailleurs	17	projednání se zaměstnanci a jejich účast
information des travailleurs	21	informování zaměstnanců
libre circulation des travailleurs	1	volný pohyb pracovníků
représentants des travailleurs	11	zástupci zaměstnanců
travailleur expatrié	1	zaměstnanec vyslaný do ciziny
travailleur extérieur	28	externí pracovník
travailleur mobile	40	mobilitní pracovník
travailleur non salarié	1	osoba samostatně výdělečně činná
travailleur salarié	8	zaměstnanec
travailleuse accouchée	13	zaměstnankyně krátce po porodu
travailleuse allaitante	15	kojící zaměstnankyně
travailleuse enceinte	15	těhotná zaměstnankyně

³⁵ Nezahrnuje výskyt sousloví v kolokaci „travail de jour férié“ (viz dále též tabulka).

2.3.1.2 Kolokace přeložené více synonymními výrazy

Do této kategorie jsem začlenila kolokace přeložené synonymně, přičemž všechny tyto synonymní překlady jsou adekvátní. Kolokace jsem opět roztřídila do tabulek podle příslušných klíčových slov; u jednotlivých variant překladů ještě v závorce uvádím počet výskytů.

Překlady kolokací blíže komentuji v případě, že se mi některý jeví vhodnější či přesnější pro popis daného jevu; dále pokud je ke zhodnocení adekvátnosti překladu nutné zasazení kolokace do širšího kontextu nebo je-li analýza kolokace zajímavá z gramatického hlediska.

Tabulka č. 19: Klíčové slovo „*congé*“

CONGÉ				
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2	Česky 3
congé annuel	14 ³⁶	dovolená za kalendářní rok (11)	roční dovolená na zotavenou (1)	řádná dovolená (2)

Ekvivalent „*řádná dovolená*“ na první pohled francouzské kolokaci zcela neodpovídá, Velký francouzsko-český slovník (dále jen „VFČS“) jej však umožňuje: „*congé annuel – (řádná) dovolená*“ (str. 349). Překladatel jej použil v případech, kdy chtěl tento typ dovolené, čerpané na základě pracovní smlouvy či jiného dokumentu, odlišit od jiných důvodů nepřítomnosti zaměstnance na pracovišti:

Text 32006L0022

(...) „De meilleures pratiques lors des opérations de contrôle dans le domaine des transports routiers, notamment pour veiller à une approche harmonisée en ce qui concerne l'établissement de la preuve du *congé annuel* ou du congé de maladie d'un

³⁶ Nezahrnuje výskyt sousloví „*congé annuel payé*“ v kolokaci „*congé annuel payé*“ (viz dále tabulka č. 19).

conducteur, devraient être facilitées et favorisées au moyen d'un forum regroupant les organismes de contrôle des Etats membres.“ (...))

(...) „Osvědčené postupy v oblasti silničních kontrol, zejména zajištění harmonizovaného přístupu k otázce záznamů o *řádné dovolené* řidiče nebo jeho volnu z důvodu nemoci, by mělo usnadňovat a prosazovat fórum kontrolních orgánů členských států.“ (...)

CONGÉ				
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2	Česky 3
congé annuel payé	13	placená dovolená za kalendářní rok (12)	placená roční dovolená (1)	-
congé de formation	4	odborná příprava (2)	odborné vzdělávání (1)	studijní volno (1)

Z kontextu lze usoudit, že překlad č. 1 by mohl být formulován také jako „*volno z důvodu odborné přípravy*“, popř. „*nepřítomnost z důvodu odborné přípravy*“; obdobně překlad č. 2 jako „*volno/nepřítomnost z důvodu odborného vzdělávání*“ (jedná se zde o tzv. kontextovou elipsu).

Text 32005R1737

(...) „les salariés pour lesquels des coûts de main-d'œuvre ont été encourus pendant l'année de référence, mais qui étaient temporairement absents de leur travail pour des raisons de maladie ou d'accident, de vacances ou de congé, de grève ou de lock-out, de *congé* d'éducation ou *de formation*, (...) ou pour toute autre absence temporaire avec ou sans congé.“ (...)

(...) „zaměstnanci, za které ve sledovaném roce vznikly náklady práce, kteří však dočasně nepracovali z důvodu nemoci či zranění, dovolené, stávky nebo výluky, vzdělávání nebo *odborné přípravy*, (...) nebo z důvodu jiné dočasné nepřítomnosti, ať už s udělením dovolené nebo bez něj.“ (...)

Tabulka č. 20: Klíčové slovo „période“

PÉRIODE			
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2
période de référence	44	referenční období (32)	sledované období (12)
période minimale de repos hebdomadaire	7	minimální týdenní doba odpočinku (3)	minimální doba odpočinku v týdnu (4)
période nocturne	11	noční doba (9)	noc (2)

Tabulka č. 21: Klíčové slovo „protection“

PROTECTION				
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2	Česky 3
activités de protection et de prévention	6	ochranná opatření a opatření k prevenci rizik (5)	ochranná a preventivní opatření (1)	-
dispositif de protection	5	ochranné zařízení (3)	ochranná pomůcka (1)	obecné opatření pro ochranu (1)

Překlad č. 3 není zcela přesný, pokud bychom ho hodnotili bez kontextu: „*opatření pro ochranu*“ (abstraktní pojem) není totéž co „*ochranné zařízení*“ (konkrétní věc, předmět). První jmenovaný by se však do kontextu nehodil a překladatel zvolil „*opatření pro ochranu*“, která lépe vystihuje záměr předpisu.

Text 32004L0037

(...) „Les valeurs limites d'exposition professionnelle sont à considérer comme un élément important du ***dispositif de protection*** des travailleurs.“ (...)

(...) „Limitní hodnoty expozice při práci musí být považovány za důležitou složku ***obecných opatření pro ochranu*** zaměstnanců.“ (...)

PROTECTION				
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2	Česky 3
protection contre les rayonnements	7 ³⁷	radiační ochrana (6)	ochrana před zářením (1)	-
services de protection et de prévention	4	služby pro ochranu a prevenci (2)	služby provádějící ochranná opatření a opatření k prevenci rizik (1)	ochranné a preventivní služby (1)
système de protection	18	ochranný systém (12)	systém ochrany (5)	systém zajišťující ochranu (1)

Tabulka č. 22: Klíčové slovo „rémunération“

RÉMUNÉRATION					
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2	Česky 3	Česky 4
rémunération en espèces	4	odměna vyplácená v hotovosti (2)	odměna v penězích (2)	-	-
rémunération en nature	6	odměna v naturáliích (1)	odměna vyplácená v naturáliích (1)	věcná odměna (1)	platba v naturáliích (3)

Žádný z použitých tištěných ani elektronických materiálů nepřekládá výraz „rémunération“ jako „platba“. VFČS uvádí ekvivalenty „(peněžitá) odměna, úplata“ (str. 432), Francouzsko-český hospodářský slovník (dále jen „FČHS“) pak „odplata, odměna“ (str. 685).

FČHS překládá kolokaci „rémunération en nature“ také jako „deputát“. Tento termín se v české verzi zkoumaných textů ani v současné české legislativě jmenovitě nevyskytuje, neboť je zastaralejší. Jeho definice³⁸ však odpovídá kontextu, v jakém je překlad č. 4 použit, a proto se domnívám, že překlad č. 4 může být považován za adekvátní (ve smyslu plateb zaměstnancům):

Text 32005R1738

³⁷ Nezahrnuje výskyt tohoto sousloví v kolokaci „protection contre les rayonnements ionisants“ (viz tabulka č. 8).

³⁸ „Deputát – příjem, mzda v naturáliích – ekonomická část mzdy poskytovaná ve výrobcích, službách, naturálních požitcích“ (Nový akademický slovník cizích slov, str. 163), „odměna v naturáliích“ (Slovník cizích slov, str. 66)

(...) „**Rémunérations** annuelles **en nature** (facultatif): Cette variable correspond à une estimation de la valeur de l'ensemble des biens et des services dont disposent les salariés par l'intermédiaire de l'entreprise ou de l'unité locale pendant l'année de référence. Elle inclut les produits de l'entreprise, les facilités de logement pour les salariés, les voitures de société, les options sur actions et les plans d'achat d'actions.“
(...)

(...) „Roční **platby v naturáliích** (nepovinné): Tato proměnná zahrnuje odhadovanou hodnotu veškerého zboží a služeb poskytovaných zaměstnancům ve sledovaném roce prostřednictvím podniku nebo místní jednotky. Patří sem produkty podniku, ubytování zaměstnanců, služební automobily, akciové opce a programy nákupu akcií.“ (...)

Tabulka č. 23: Klíčové slovo „*risque*“

RISQUE			
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2
apparition des risques nouveaux	4	výskyt nových rizik (1)	nové riziko (3)

Překladatel použil zkrácený překlad „*nové riziko*“, které francouzské kolokaci doslovně neodpovídá. Protože však vynechání výrazu „*výskyt*“ nezkresluje význam textu a není na překážku srozumitelnosti, můžeme překlad č. 2 považovat za synonymní k překladu č. 1 a tedy adekvátní.

Text 31990L0394

(...) „Cette formation doit:

- être adaptée à l'évolution des risques et à l'**apparition des risques nouveaux**,
- être répétée périodiquement si nécessaire.“ (...)

(...) „Školení musí být:

- přizpůsobeno s přihlédnutím k **novému** nebo změněnému **riziku**,

- v případě potřeby pravidelně opakováno.“ (...)

RISQUE						
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2	Česky 3	Česky 4	Česky 5
groupe à risques spécifiques	2	zvlášť riziková skupina (1)	zvláště ohrožená riziková skupina (1)	-	-	-
nature des risques	2	povaha rizika (1)	charakter rizika (1)	-	-	-
réduction des risques	4	snížení rizik (2)	snižování rizik (2)	-	-	-
risque d'accident	19	riziko úrazu (3)	riziko havárie (4)	nebezpečí havárie (7)	nebezpečí nehody (2)	nebezpečí vzniku nehody (3)
risque d'explosion	13	riziko výbuchu (11)	nebezpečí výbuchu (2)	-	-	-
risque du aux/à des agents physiques	12	riziko spojené s fyzikálními činiteli (10)	riziko způsobené fyzikálními činiteli (2)	-	-	-
risque lié aux champs électromagnétiques	2	riziko související s vlivem elektromagnetického pole (1)	riziko v souvislosti s elektromagnetickými poli (1)	-	-	-
zone à/de risque	8	rizikový prostor (4)	prostor s nebezpečím (1)	nebezpečný prostor (3)	-	-

Tabulka č. 24: Klíčové slovo „salaire“

SALAIRE				
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2	Česky 3
rappel de salaire(s)	3	zpětně hrazený nedoplatek (1)	zpětně vyplácený nedoplatek (1)	zpětné vyrovnání nedoplatku (1)
salaire en nature	8	naturální mzda (7)	mzda v naturáliích (1)	-
salaire horaire	7	hodinový výdělek (6)	hodinová mzda (1)	-

Tabulka č. 25: Klíčové slovo „salarié“

SALARIÉ			
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2
salarié à temps complet	36	zaměstnanec s plným pracovním úvazkem (27)	zaměstnanec na plný pracovní úvazek (9)
salarié à temps partiel	20	zaměstnanec se zkráceným pracovním úvazkem (15)	zaměstnanec na částečný pracovní úvazek (5)

Tabulka č. 26: Klíčové slovo „santé“

SANTÉ				
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2	Česky 3
évaluation de la santé	4	posouzení zdravotního stavu (2)	posuzování zdravotního stavu (1)	vyšetření (1)
examen de santé	3 ³⁹	zdravotní vyšetření (2)	lékařské vyšetření (1)	-
examen de santé gratuit	3	bezplatné lékařské vyšetření (2)	bezplatné vyšetření zdravotního stavu (1)	-
examen de santé périodique	2	periodická zdravotní prohlídka (1)	pravidelná zdravotní prohlídka (1)	-

Tabulka č. 27: Klíčové slovo „sécurité“

SÉCURITÉ					
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2	Česky 3	Česky 4
amélioration de la sécurité et de la santé des travailleurs	35	zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců (32)	zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví pracovníků (1)	zlepšení bezpečnosti práce a ochrany zdraví zaměstnanců (1)	-
conditions de sécurité et de santé	3	zdravotní a bezpečnostní podmínky (1)	podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví (1)	podmínky bezpečnosti a zdraví (1)	-
exercice de sécurité	5	bezpečnostní výcvik (4)	praktické cvičení (1)	-	-
matériel de sécurité	4	bezpečnostní materiál (1)	bezpečnostní vybavení (2)	ochranný prostředek (1)	-
mesure de sécurité	5	bezpečnostní opatření (4)	opatření pro bezpečnost (1)	-	-

³⁹ Do výskytu zde není zahrnut výskyt sousloví „examen de santé“ v kolokacích „examen de santé gratuit“ a „examen de santé périodique“ (viz dále tabulka č. 26).

SÉCURITÉ					
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2	Česky 3	Česky 4
prescriptions minimales de sécurité et de santé	60	minimální požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví (55)	minimální požadavky na bezpečnost a zdraví (2)	minimální bezpečnostní a zdravotní požadavky (1)	minimální bezpečnostní a zdravotní předpisy (2)
protection de la sécurité et de la santé des travailleurs	54	ochrana bezpečnosti a zdraví pracovníků (28)	ochrana bezpečnosti a zdraví zaměstnanců (5)	bezpečnost a ochrana zdraví pracovníků (5)	bezpečnost a ochrana zdraví zaměstnanců (16)
rapport de sécurité	24	bezpečnostní zpráva (23)	zpráva o bezpečnosti (1)	-	-
risque pour la sécurité et/ou la santé	16	riziko pro bezpečnost a/nebo zdraví (12)	ohrožení bezpečnosti a/nebo zdraví (4)	-	-
système de sécurité	3	zabezpečovací systém (1)	bezpečnostní zařízení (1)	mechanismus, který zabraňuje... (1)	-

Tabulka č. 28: Klíčové slovo „traitement“

TRAITEMENT			
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2
traitement en nature	8	naturální plat (7)	plat v naturálních (1)

Tabulka č. 29: Klíčové slovo „travail“

TRAVAIL					
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2	Česky 3	Česky 4
durée hebdomadaire de travail/de travail hebdomadaire	21	týdenní pracovní doba (20)	pracovní týden (1)	-	-
lieu de travail	144 ⁴⁰	pracoviště (139)	místo výkonu práce (2)	pracovní místo (1)	zaměstnání (2)

Termín „pracovní místo“ (překlad č. 3) Zákoník práce výslovně nezmiňuje, hovoří o „místu výkonu práce“ a o něm synonymně jako o „pracovišti“: „Není-li v pracovní

⁴⁰ Do výskytu kolokace zde není zahrnut výskyt sousloví „lieu de travail“ v kolokacích „Comité consultatif pour la sécurité, l'hygiène et la protection de la santé sur le lieu de travail“ (viz tabulka č. 41) a „la sécurité, l'hygiène et la santé sur le lieu de travail“ (viz tabulka č. 14).

smlouvě sjednáno pravidelné pracoviště pro účely cestovních náhrad, je pravidelným pracovištěm místo výkonu práce sjednané v pracovní smlouvě.“ (§ 34 odst. 2)

Zejména v mluvené češtině však může být „*pracovní místo*“ vnímáno ve dvou významech, jednak jako *pracoviště* (místo, na němž zaměstnanec vykonává práci pro svého zaměstnavatele), jednak jako *pracovní příležitost* (práce, kterou zaměstnavatel nabízí uchazečům o zaměstnání). Ve smyslu *pracoviště* je ve zkoumaných textech překlad č. 3 synonymní k překladům č. 1 a č. 2. a v daném kontextu nehrozí nebezpečí záměny *pracoviště* za *pracovní příležitost*.

Text 32005R1737

(...) „Les heures effectivement travaillées comprennent: (...) le temps consacré à des tâches telles que la préparation de travail et du *lieu de travail*, la préparation, l'entretien, la réparation et le nettoyage des outils et des machines ou l'établissement de reçus, de factures, de rapports et de formulaires relatifs à la durée d'exécution de travail, etc.“ (...)

(...) „Skutečně odpracované hodiny zahrnují: (...) dobu věnovanou takovým úkolům, jako je příprava práce a *pracovního místa*, příprava, údržba, oprava a čištění nářadí a strojů, vydávání stvrzenek a faktur, psaní pracovních výkazů a zpráv atd.“ (...)

Obdobně překlad č. 4 „*zaměstnání*“ je ve zkoumaných textech užit ve významu *pracoviště*, *místa výkonu práce*:

Text 32005R1737

(...) „Sous cet intitulé figurent, particulièrement les prestations sociales indirectes à la charge de l'employeur: (...) frais de transport pour les trajets entre le domicile et le *lieu de travail* habituel.“ (...)

(...) „Tato proměnná zahrnuje zejména nepřímé dávky hrazené zaměstnavatelem: (...) náklady na dopravu pro cesty do *zaměstnání* a zpět.“ (...)

TRAVAIL			
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2
rythme de travail	8	rozvržení práce (6)	rozvržení práce a pracovní doby (2)
travail à temps partiel	6	práce na zkrácený úvazek (1)	částečný pracovní úvazek (5)
travail de nuit	50	práce v noci (6)	noční práce (44)
travail posté	26	práce na směny (19)	práce ve směnách (7)
type de contrat de travail	6	typ pracovní smlouvy (5)	druh pracovní smlouvy (1)

Tabulka č. 30: Klíčové slovo „travailleur/travailleuse“

TRAVAILLEUR			
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2
formation des travailleurs	15	školení zaměstnanců (14)	školení pracovníků (1)
obligations des travailleurs	3	povinnosti zaměstnanců (2)	povinnosti pracovníků (1)
travailleur posté	7	pracovník na směny (6)	pracovník pracující ve směnách (1)

2.3.2 Překlady neadekvátní

2.3.2.1 Kolokace přeložené nepřesně

Kolokace, které jsem zařadila do této skupiny, byly ve zkoumaných textech alespoň jednou přeloženy nepřesně. Jednalo se nejčastěji o nepřesnosti lexikální nebo gramatické. Zejména docházelo použitím ne zcela synonymního výrazu k významovému posunu nebo ke vzniku nejasností v interpretaci předpisu, v několika případech se vyskytl zkrácený překlad (záměrně nebo nedopatřením došlo k vypuštění jednoho či více slov z víceslovné kolokace) a hyperonymický či hyponymický překlad (tj. překlad slovem významově nadřazeným, resp. podřazeným).

Kolokace jsou pro přehlednost řazeny v tabulkách abecedně podle příslušných klíčových slov, v závorce je uveden počet výskytů jednotlivých variant překladů. Varianty, které hodnotím jako nepřesné, jsou barevně zvýrazněny.

Tabulka č. 31: Klíčové slovo „congé“

CONGÉ						
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2	Česky 3	Česky 4	Česky 5
conditions d'obtention et d'octroi du congé	7	podmínky pro získání nároku na dovolenou a její poskytování (1)	podmínky pro získání nároku a poskytnutí dovolené (1)	podmínky pro získání a přiznávání dovolené (2)	podmínky pro vznik nároku a přiznání dovolené (2)	podmínky pro nárok na dovolenou a přiznání dovolené (1)

V případě této kolokace považuji za nepřesné překlady č. 3, č. 4 a č. 5, konkrétně překlad části „octroi du congé“ výrazem „přiznání dovolené“. VFČS překládá „octroi“ jako „udělení, poskytnutí, povolení“ (str. 177), obdobně FČHS jako „povolení, poskytnutí, postoupení“ (str. 543). Významově z těchto možných ekvivalentů nejlépe odpovídá „poskytnutí“.

Překlad č. 3 není zcela vyhovující také kvůli absenci výrazu „nárok“, popř. „právo“, který by zde byl v pracovně-právních souvislostech žádoucí a který nalezneme

i v Zákoníku práce v ustanoveních o dovolené (část IX, § 211-223): „*Zaměstnanci, který vykonává zaměstnání v pracovním poměru, vzniká za podmínek stanovených v této části právo na a) dovolenou za kalendářní rok nebo na její poměrnou část, b) dovolenou za odpracované dny, c) dodatkovou dovolenou.*“ (§ 211, Dovolená za kalendářní rok)

Za adekvátní tedy mohou být považovány překlady č. 1 a č. 2. Jako nejvhodnější se mi jeví překlad č. 1, „podmínky pro získání nároku na dovolenou a její poskytování“, který je stylisticky obratnější a vyhovuje i po gramatické stránce. V překladu č. 2 není výraz „nárok“ doplněn neshodným přívlastkem, jak čeština vyžaduje, a mohla by vzniknout nejasnost, k čemu se daný nárok váže.

Ekvivalentem této kolokace v českém Zákoníku práce jsou „*podmínky vzniku práva na dovolenou*“. (§ 216 odst. 4)

Tabulka č. 32: Klíčové slovo „*convention*“

CONVENTION			
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2
convention collective salariale	5	kolektivní smlouva o mzdách a platech (2)	kolektivní smlouva (3)

Překlad č. 2 nepovažuji za zcela synonymní, neboť zkrácením termínu by mohly vzniknout nejasnosti ohledně jeho obsahu. Překladatel pravděpodobně nepovažoval za nutné zdůrazňovat, že se kolektivní smlouva vztahuje právě na mzdy a platy. Lze se domnívat, že mzdy a platy budou předmětem takové smlouvy ve většině případů, nicméně podle Zákoníku práce je možné kolektivní smlouvou upravit i jiná práva účastníků pracovně-právních vztahů než mzdová a platová (viz §23) a bylo by tudíž vhodné to v pojmenování smlouvy upřesnit.

Tabulka č. 33: Klíčové slovo „risque“

RISQUE				
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2	Česky 3
risque d'incendie	5	nebezpečí požáru (3)	nebezpečí vzniku požáru (1)	nebezpečí vznícení (1)

Za nepřesný pokládám překlad č. 3, neboť jako „nebezpečí vznícení“, resp. synonymní termín „riziko vznícení“ je na jiném místě ve zkoumaných textech překládána kolokace „risque d'inflammation“ (viz tabulka č. 10), a domnívám se, že by tyto dva termíny neměly být zaměňovány.

Tabulka č. 34: Klíčové slovo „santé“

SANTÉ					
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2	Česky 3	Česky 4
surveillance de (la) santé	35	zdravotní dohled (26)	lékařský dohled (2)	dohled nad zdravotním stavem (1)	lékařská prohlídka (6)

U kolokace „surveillance de (la) santé“ bychom bez příslušného kontextu pravděpodobně považovali překlad č. 4 za nepřesný. Pod „lékařskou prohlídkou“ si nejčastěji představíme jednorázové vyšetření lékařem, zatímco „zdravotní/lékařský dohled“ je obvykle činnost dlouhodobějšího charakteru. Ve zkoumaných textech je však kolokace většinou překládána plurálem jako „lékařské prohlídky“, a proto by tento překlad mohl být pokládán za synonymní ke třem předcházejícím:

Text 31992L0091

(...) „La *surveillance de la santé* peut faire partie d'un système national de santé.“
 (...)

(...) „*Lékařské prohlídky* mohou tvořit součást státního systému zdravotní péče.“
 (...)

Pouze v jednom případě je kolokace přeložena singulárem jako „lékařská prohlídka“. Zde se domnívám, že je český překlad nepřesný. Termínu „lékařská prohlídka“ odpovídá francouzský výraz „examen de santé“, popř. „examen médical“; širšímu kontextu však rozumím tak, že se nejedná o ojedinělou prohlídku/vyšetření, nýbrž o jejich soubor, neboli lékařský/zdravotní dohled, a že by tedy bylo vhodnější použít plurál, „lékařské prohlídky“.

Text 31992L0091

(...) „Les mesures visées au paragraphe 1 sont telles que chaque travailleur doit bénéficier ou doit être l'objet d'une **surveillance de santé**, avant d'être affecté à des tâches en rapport avec les activités visées à l'article 2 et à des intervalles réguliers par la suite.“ (...)

(...) „V rámci těchto opatření musí být každý zaměstnanec oprávněn nebo povinen podstoupit **lékařskou prohlídku** před tím, než mu jsou přiděleny úkoly související s činnostmi uvedenými v článku 2, a poté v pravidelných odstupech.“ (...)

Tabulka č. 35: Klíčové slovo „surveillance“

SURVEILLANCE						
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2	Česky 3	Česky 4	Česky 5
surveillance médicale	61	lékařský dohled (37)	zdravotní dohled (2)	sledování zdravotního stavu (2)	dohled nad zdravotním stavem (1)	lékařská prohlídka (19)

Problematika a určitá spornost překladu č. 5 je obdobná jako u kolokace „surveillance de (la) santé“. Ve většině z 19 užití tohoto překladu je „surveillance médicale“ překládána plurálem jako „lékařské prohlídky“, což je zcela v souladu s vymezením termínu „surveillance médicale“ ve směrnici 96/29/Euratom:

Text 31996L0029

(...) „La *surveillance médicale* comprend:

- a) un examen médical préalable à l'embauche ou à la classification en tant que travailleur de la catégorie A (...),
- b) des examens de santé périodiques.“ (...)

(...) „*Lékařský dohled* zahrnuje:

- a) vstupní lékařskou prohlídku nebo lékařskou prohlídku před zařazením pracovníka do kategorie A (...),
- b) pravidelné zdravotní prohlídky.“ (...)

Překlad singulárem se vyskytl v pěti případech. V některých kontext naznačuje, že by byl vhodnější překlad plurálem, podobně jako u „*surveillance de (la) santé*“ (viz výše citace z textu 31992L0091 v komentáři k tabulce č. 38).

Někdy ovšem z kontextu není zcela jasné, jestli měl zákonodárce na mysli jednorázovou lékařskou prohlídku či dlouhodobější dohled:

Text 32004L0037

(...) „S'il s'avère qu'un travailleur est atteint d'une anomalie pouvant résulter d'une exposition à des agents cancérogènes ou mutagènes, le médecin ou l'autorité responsable de la **surveillance médicale** des travailleurs peut exiger que d'autres travailleurs ayant subi une exposition analogue fassent l'objet d'une *surveillance médicale*.“ (...)

(...) „Je-li zjištěno, že zaměstnanec trpí odchylkou, k níž mohlo dojít v důsledku expozice karcinogenům nebo mutagenům, může si lékař nebo orgán příslušný pro **lékařské prohlídky** zaměstnanců vyžádat, aby se *lékařské prohlídce* podrobili i ostatní zaměstnanci, kteří byli vystaveni podobné expozici.“ (...)

V tomto úryvku se domnívám, že překlad plurálem (vyznačen tučně) je v pořádku, „*orgánem příslušným pro lékařské prohlídky*“ autor pravděpodobně myslí orgán pověřený lékařským dohledem.

U překladu singulárem (vyznačen tučnou kurzívou) však není jednoznačné, zda se mají ostatní zaměstnanci, kteří byli vystaveni expozici, podrobit jediné lékařské prohlídce nebo dlouhodobějšímu dohledu. Z logiky věci bych se přiklonila spíše k dlouhodobějšímu dohledu a překladu plurálem, tj. „(...) aby se *lékařskému dohledu* podrobili i ostatní zaměstnanci (...)“.

Databáze ISAP uvádí překlad „*lékařský dohled*“, avšak pouze jako pomocný termín. Podle databáze IATE je možný také „*lékařský dozor*“, s touto variantou překladu jsem se však ve zkoumaných textech nesetkala.

Tabulka č. 36: Klíčové slovo „*travail*“

TRAVAIL							
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2	Česky 3	Česky 4	Česky 5	Česky 6
équipement de travail	89	pracovní zařízení (78)	pracovní vybavení (7)	pracovní prostředek (1)	pracoviště (1)	stroj (1)	pracovní pomůcka (1)

Jako sporné se mi jeví užití překladu č. 4. Vyskytl se pouze jednou, ve směrnici, která upravuje minimální požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví pro používání pracovního zařízení zaměstnanci při práci (viz níže), a to v kontextu, ve kterém by podle mého názoru bylo příhodnější i logičtější použít překlad č. 1, případně č. 2.

Text 31989L0655

(...) „Les adaptations de nature strictement technique de l’annexe en fonction de l’adoption de directives en matière d’harmonisation technique et de normalisation, concernant les *équipements de travail* (...) sont arrêtées selon la procédure prévue à l’article 17 de la directive 89/391/CEE.“ (...)

(...) „Úpravy přílohy čistě technického rázu v souvislosti s přijetím směrnic v oblasti technické harmonizace a normalizace *návrhu, výroby nebo stavby částí pracoviště* (...) se přijímají postupem podle článku 17 směrnice 89/391/EHS.“ (...)

Překlad č. 5 byl rovněž použit pouze jednou, v téže směrnici. Na první pohled se může jevit nepřesný, definice pracovního zařízení dle směrnice 89/655/EHS však jeho užití připouští, tudíž může být označen za adekvátní: „Pro účely této směrnice se rozumí ‚pracovním zařízením‘ jakékoli stroje, přístroje, nástroje nebo zařízení používané při práci.“

Tabulka č. 37: Klíčové slovo „travailleur“

TRAVAILLEUR						
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2	Česky 3	Česky 4	Česky 5
travailleur exposé (à qc)	60	zaměstnanec vystavený (něčemu) (47)	exponovaný zaměstnanec (6)	ohrožený zaměstnanec (4)	zaměstnanec zdržující se v ... (1)	exponovaná osoba (2)

Sloveso „exposer“ je tranzitivní, tj. vyžaduje doplnění předmětem. Participium „exposé“, užitě v kolokaci, se však ve zkoumaných textech vyskytuje jak s valenční vazbou, tak bez ní.

V případě překladu č. 1 se jedná o výskyt s valenční vazbou (exposé à qc). V textech byl překlad formulován jako „zaměstnanec vystavený něčemu“ (např. záření, riziku výbušného prostředí) nebo „zaměstnanec vystavený působení něčeho“ (např. biologických činitelů). Valenční vazbu zde překladatel zachoval i v češtině.

V ostatních případech bylo participium „exposé“ použito bez valenční vazby. Takto se vyskytovalo ve směrnících, z jejichž názvu se dalo vyvodit, čemu by zaměstnanec mohl být nebo je vystaven (překlad č. 2 – např. směrnice 2000/54/ES – o ochraně zaměstnanců před riziky spojenými s expozicí biologickým činitelům při práci), a tam, kde se jedná o blíže neurčenou expozici, o expozici v nejširším slova smyslu (překlad č. 3):

Text 31989L0655

(...) „Aux fins de la présente directive, on entend par: (...) d) **travailleur exposé**, tout travailleur se trouvant entièrement ou en partie dans une zone dangereuse;“ (...)

(...) „Pro účely této směrnice se rozumí: (...) d) *ohroženým zaměstnancem*‘ jakýkoli zaměstnanec, který se nachází zcela nebo částečně v nebezpečném prostoru;“
(...)

V případě varianty č. 4 typologické rozdíly mezi francouzštinou a češtinou zcela neumožňují použít doslovný překlad kolokace některou z variant č. 1 až č. 3. Aby překladatel zachoval smysl výchozího textu a formulace byla srozumitelná, přeložil kolokaci volněji:

Text 31989L0655

(...) „Aux fins de la présente directive, on entend par: (...) c) zone dangereuse, toute zone à l’intérieur et/autour d’un équipement de travail dans laquelle la présence d’un *travailleur exposé* soumet celui-ci à un risque pour sa sécurité ou pour sa santé;“ (...)

(...) „Pro účely této směrnice se rozumí: (...) c) ‚nebezpečným prostorem‘ jakýkoli prostor uvnitř nebo kolem pracovního zařízení, ve kterém jsou ohroženy bezpečnost a ochrana zdraví v nich *se zdržujícího zaměstnance*;“ (...)

Jako nepřesný bych klasifikovala překlad č. 5. Jedná se zde o hyperonymický překlad, výraz „*osoba*“ je významově nadřazený výrazu „*zaměstnanec*“. „*Osoba*“ může označovat zaměstnance i člověka, který zaměstnancem není. Adekvátní překlad by tedy zněl „*exponovaný zaměstnanec*“, shodně s variantou č. 2.

V databázi ISAP pro tuto kolokaci, uváděnou bez valence jako „*travailleur exposé*“, nalezneme překlady „*pracovník vystavený záření*“ nebo „*ozářený pracovník*“. Oba jsou označeny jako pomocné termíny, nikoli závazné. Jejich nedostatek spatřuji v tom, že předpokládají vystavení pracovníka/zaměstnance pouze záření, opomíjejí možnost expozice jiným činitelům.

Databáze IATE doporučuje termín „*exponovaný zaměstnanec*“.

TRAVAILLEUR			
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2
travailleur handicapé	3	zdravotně postižený zaměstnanec (2)	zdravotně postižená osoba (1)

Překlad č. 2, „*zdravotně postižená osoba*“, považuji za nepřesný ze stejného důvodu jako variantu č. 5 u předchozí kolokace. Výraz „*osoba*“ je zde hyperonymem, tj. slovem významově nadřazeným k zaměstnanci.

Kolokace „*zdravotně postižená osoba*“ je na jiném místě ve zkoumaných textech překládána jako „*personne handicapée*“ (text 32005R1737).

2.3.2.2 Nerespektování závazného překladu

Do této kategorie spadají kolokace, u nichž alespoň jedna varianta překladu nerespektovala závazný překladatelský termín dle databáze ISAP nebo se odlišovala od oficiálního názvu instituce či dokumentu.

Kolokace jsou opět seřazeny abecedně podle příslušných klíčových slov, v závorkách je uveden počet výskytů jednotlivých variant překladu. Varianty odchylné od závazného překladu jsou barevně zvýrazněny.

Tabulka č. 38: Klíčové slovo „congé“

CONGÉ				
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2	Česky 3
congé de maladie	9	volno z důvodu nemoci (5)	nemocenská dovolená (1)	nepřítomnost z důvodu nemoci (3)

Závazný překlad kolokace dle databáze ISAP zní „volno z důvodu nemoci“. V českém prostředí le laicky často užíván pojem „nemocenská“, tento se však správně nevztahuje na volno z důvodu nemoci, nýbrž na peněžité dávky nemocenského pojištění poskytované při pracovní neschopnosti dle zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců⁴¹ (§ 23 a následující).

Tabulka č. 39: Klíčové slovo „protection“

PROTECTION				
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2	Česky 3
mesures de protection collective	8	prostředky kolektivní ochrany (3)	opatření kolektivní ochrany (3)	kolektivní ochranná opatření (2)
mesures de protection individuelle	6	prostředky individuální ochrany (2)	opatření individuální ochrany (1)	osobní ochranné prostředky (3)

⁴¹ Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců [online]. [Cit. 5. dubna 2009]. Dostupný na WWW: <<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/nemocenske-pojisteni/>>

Závazný překlad pro termín „*measure de protection*“ podle databáze ISAP je „*ochranné opatření*“, kolokace „*mesures de protection collective*“ by tedy analogicky měla být překládána variantou č. 2 nebo č. 3 a kolokace „*mesures de protection individuelle*“ variantou č. 2. Varianty překladu, kde se vyskytuje výraz „*prostředek*“ místo „*opatření*“, závazný překladatelský termín nerespektují.

Rovněž překladové variantě č. 3 kolokace „*mesures de protection individuelle*“ odpovídá ve zkoumaných textech kolokace „*équipements de protection individuelle*“, osobní ochranné prostředky (viz tabulka č. 8). Užitím neadekvátního překladu by mohlo dojít k záměně „*opatření*“ za „*prostředek*“, k záměně abstraktního za konkrétní. „*Prostředky*“ jsou ve zkoumaných textech míněny předměty, které zaměstnanci používají na ochranu před určitými riziky, „*opatřeními*“ určité organizační postupy, jejichž dodržováním předcházejí zaměstnanci a zaměstnavatelé rizikům.

Text 31989L0656

(...) „Aux fins de la présente directive, on entend par *équipement de protection individuelle* tout équipement destiné à être porté ou tenu par le travailleur en vue de le protéger contre un ou plusieurs risques susceptibles de menacer sa sécurité ou sa santé au travail, ainsi que tout complément ou accessoire destiné à cet objectif.“ (...)

(...) „Pro účely této směrnice se osobními *ochrannými prostředky* rozumí všechny prostředky určené k nošení nebo držení zaměstnancem na ochranu před jedním nebo více riziky, která by mohla ohrozit jeho bezpečnost nebo zdraví při práci, a všechny doplňky určené k tomuto účelu.“ (...)

Text 31998L0024

(...) „Lorsque la nature de l'activité ne permet pas de supprimer les risques par substitution, (...) l'employeur fait en sorte que les risques soient réduits au minimum en appliquant des mesures de protection et de prévention (...). Ces mesures consisteront, par ordre de priorité: (...) b) à appliquer des *mesures de protection* collective à la source

du risque, telles qu'une bonne ventilation et des mesures organisationnelles appropriées,(...)." (...)

(...) „Pokud povaha činnosti neumožňuje, aby bylo riziko vyloučeno nahrazením, (...) zajistí zaměstnavatel, aby bylo riziko sníženo na minimum použitím ochranných a preventivních opatření (...). K těmto opatřením patří v udaném pořadí: (...) b) použití kolektivních **ochranných opatření** u zdroje rizika, například přiměřené větrání a vhodná organizační opatření, (...)." (...)

Tabulka č. 40: Klíčové slovo „santé“

SANTÉ					
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2	Česky 3	Česky 4
problème de santé	18	zdravotní problém (7)	zdravotní potíže (5)	zdravotní obtíže (1)	onemocnění (5)

Užití výrazů „potíže“ a „obtíže“ v překladech č. 2 a č. 3 zde není na překážku srozumitelnosti textu ani nezkrsluje skutečnost, kterou „*problème de santé*“ označuje, neboť jde o synonyma k „problému“. Poněkud spornější by z tohoto hlediska byl, podle mého názoru, překlad č. 4, kde by se mohlo jednat o hyponymii: zdravotní problémy mohou mít mnoho různých podob a zdravotní problém nemusí vždy znamenat přímo onemocnění.

Přestože by tedy překlady č. 2 a č. 3 mohly být hodnoceny jako adekvátní, existuje pro tuto kolokaci závazný překladatelský termín v databázi ISAP – „*zdravotní problém*“, který by měl být při překladu do češtiny respektován.

Tabulka č. 41: Klíčové slovo „sécurité“

SÉCURITÉ			
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2
Agence européenne pour la sécurité et la santé au travail	15	Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (14)	Evropská agentura pro bezpečnost a zdraví při práci (1)

Oficiální název této agentury dle databáze IATE zní „*Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci*“, překlad č. 2 je tedy klasifikován jako neadekvátní, ačkoli vypuštění výrazu „*ochrana*“ by pravděpodobně nevedlo k nesrozumitelnosti textu ani k záměně této instituce za jinou.

SÉCURITÉ					
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2	Česky 3	Česky 4
Comité consultatif pour la sécurité et la santé sur le lieu de travail	14	Poradní výbor pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (9)	Poradní výbor pro bezpečnost a zdraví při práci (2)	Výbor pro bezpečnost a zdraví při práci (1)	Poradní výbor pro bezpečnost, hygienu a ochranu zdraví při práci (1)

Tato instituce byla zřízena rozhodnutím Rady Evropské unie ze dne 22. července 2003 (celexové číslo 32003D0913(01)), s účinností od 1. ledna 2004. Vznikla sloučením dvou již existujících poradních orgánů, a sice Poradního výboru pro bezpečnost, hygienu a ochranu zdraví při práci (viz dále) a Stálého výboru pro bezpečnost a ochranu zdraví v hornictví a dalších odvětvích těžebního průmyslu. Oficiální název podle databáze IATE zní „*Poradní výbor pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci*“, zkrácené verze č. 2 a č. 3 jsou tudíž vyhodnoceny jako neadekvátní.

Pokud jde o variantu č. 4, v jednom případě (směrnice 2004/40/ES) se jedná o chybu překladatele. Správně by měl překlad znít ve shodě s variantou č. 1.

Ve druhém případě (směrnice 2004/37/ES) z kontextu usuzuji spíše na nesrovnalost ve francouzské verzi. Český překlad je zde podle mé domněnky zcela v pořádku a ve francouzském znění by mělo stát „*Comité consultatif pour la sécurité, l'hygiène et la protection de la santé sur le lieu de travail*“. Zákonodárce měl pravděpodobně na mysli Poradní výbor pro bezpečnost, hygienu a ochranu zdraví při práci, který se vyjadřoval k návrhu směrnice.⁴²

⁴² Návrh směrnice 2004/37/ES v konečném znění byl vyhotoven v roce 1999, před zřízením Poradního výboru pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Dostupný v databázi Eur-Lex pod celexovým číslem 51999PC0152).

(...) „En vertu de la décision 74/325/CEE du Conseil, la Commission a consulté le *comité consultatif pour la sécurité et la santé sur le lieu de travail* en vue d'élaboration des propositions des directives reprises dans la présente directive.“ (...)

(...) „Na základě rozhodnutí Rady 74/325/EHS konzultovala Komise s cílem vypracovat návrhy pro směrnice převzaté v této směrnici *Poradní výbor pro bezpečnost, hygienu a ochranu zdraví při práci*.“ (...)

Ve francouzském znění zkoumaných textů jsem rovněž zpozorovala nesrovnalosti v psaní velkého písmene na začátku názvu této instituce. V 5 výskytech ze 14 bylo na začátku názvu použito malé písmeno, což je v rozporu s pravidly pravopisu. V české verzi se tato nesrovnalost nevyskytla.

SÉCURITÉ			
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2
Comité consultatif pour la sécurité, l'hygiène et la protection de la santé sur le lieu de travail	62	Poradní výbor pro bezpečnost, hygienu a ochranu zdraví při práci (60)	Poradní výbor pro bezpečnost, hygienu a ochranu zdraví na pracovišti (2)

V případě kolokace „*Comité consultatif pour la sécurité, l'hygiène et la protection de la santé sur le lieu de travail*“ se ve zkoumaných textech objevovaly, stejně jako u kolokace předchozí, nesrovnalosti v psaní velkého písmene na začátku francouzského názvu instituce. Zde bylo velké písmeno použito pouze 3x z celkového počtu 62 výskytů kolokace; naopak v české verzi byl Poradní výbor pro bezpečnost, hygienu a ochranu zdraví při práci (dále jen „Poradní výbor“) psán s malým písmenem na začátku pouze jednou. Při bližším zkoumání francouzské verze jsem neodhalila žádnou zákonitost, která by tyto odchylky vysvětlovala; mohu se tedy domnívat, že se, stejně jako v české verzi, jedná o pouhou nedůslednost, která nebrání porozumění textu.

Překlad č. 2 se od adekvátního překladu č. 1 liší pouze užitím přívlastku „*na pracovišti*“ místo „*při práci*“. Můžeme říci, že by tato odchylka pravděpodobně

nevyvolala záměnu Poradního výboru za jiný orgán, oficiální název by však měl být v překladu respektován, zejména v překladu legislativních textů.

Tabulka č. 42: Klíčové slovo „travailleur“

TRAVAILLEUR			
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2
Charte communautaire des droits sociaux fondamentaux des travailleurs	9	Charta Společenství základních sociálních práv pracovníků (4)	Charta Společenství o základních sociálních právech pracovníků (5)

V případě překladu č. 2 překladatel nerespektoval oficiální název dokumentu dle databází ISAP i IATE. Odchytku od adekvátního překladu by bylo možné vysvětlit snahou překladatele o lepší srozumitelnost termínu: adjektivum „*communautaire*“ lze do češtiny překládat jako „*pospolitý; komunitární; týkající se (Evropského) společenství*“ (Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, str. 108). První dvě varianty se do překladu této kolokace nehodí a třetí je příliš dlouhá, a tak se překladatel při jeho překladu slovem „Společenství“ zřejmě chtěl použitím předložky „o“ vyhnout hromadění neshodných přívlastků.

Tedy překlad č. 2 by českému čtenáři mohl znít srozumitelněji než oficiální název, nicméně jedná se o překlad neadekvátní.

2.3.3 Francouzské kolokace označující několik různých skutečností

Ve zkoumaných legislativních textech se vyskytly dvě francouzské kolokace, jejichž překlad závisel na tom, v jakém smyslu byly použity. Ve všech případech byly překládány adekvátně.

Tabulka č. 43: Klíčové slovo „période“

PÉRIODE			
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2
période de repos	20 ⁴³	doba odpočinku (18)	přestávka na odpočinek (2)

Překlad č. 1 odpovídá době odpočinku ve smyslu doby nepřetržitého odpočinku zaměstnance mezi koncem jedné směny a začátkem druhé a ve smyslu nepřetržitého odpočinku v týdnu dle Zákoníku práce (blíže viz § 90-92). Pro kolokaci v tomto smyslu existuje v databázi ISAP závazný překladatelský termín „*doba odpočinku*“.

Text 32000L0079

(...) „Sans préjudice de la clause 3, le personnel mobile dans l’aviation civile bénéficiera de jours libres de tout service ou de réserve, notifiés à l’avance comme suit:

a) au moins 7 jours locaux par mois civil, comprenant éventuellement toute **période de repos** exigée par la loi“ (...)

(...) „Aniž je dotčen článek 3, musí být mobilním zaměstnancům v civilním letectví poskytnuty předem oznámené dny bez služby a bez pohotovosti, a to takto:

a) nejméně 7 místních dnů v každém kalendářním měsíci, které mohou zahrnovat zákonem stanovenou **dobu odpočinku**“ (...)

⁴³ Do výskytu kolokace zde není zahrnut výskyt sousloví „période de repos“ v kolokacích „période de repos compensatoire“ (viz tabulka č. 7), „période minimale de repos annuel“ (viz tabulka č. 7), „période minimale de repos hebdomadaire“ (viz tabulka č. 20) a „période minimale de repos journalier“ (viz tabulka č. 7).

Překlad č. 2 je užit ve smyslu krátké přestávky v práci, která se započítává do pracovní doby. Pro kolokaci v tomto smyslu závazný překladatelský termín zatím neexistuje, v daném kontextu tudíž můžeme překlad č. 2 považovat za adekvátní.

Text 32005R1737

(...) „Les heures effectivement travaillées comprennent: (...) – les courtes *périodes de repos* sur le lieu de travail, y compris les pauses café ou thé;“ (...)

(...) „Skutečně odpracované hodiny zahrnují: (...) – krátké *přestávky na odpočinek* na pracovišti včetně přestávek na kávu a čaj,“ (...)

Tabulka č. 44: Klíčové slovo „*rémunération*“

RÉMUNÉRATION				
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2	Česky 3
rémunération des/pour heures supplémentaires	7	výdělek za práci přesčas (3)	výdělek za přesčas (1)	příplatek za práci přesčas (3)

Výraz „*rémunération*“ VFČS (str. 432) ani FČHS (str. 685) nepřekládají jako „*příplatek*“ (překlad č. 3). „*Výdělek za (práci) přesčas*“ a „*příplatek za přesčas*“ nejsou termíny vzájemně synonymní, podle Zákoníku práce „*za dobu práce přesčas přísluší zaměstnanci mzda, na kterou mu vzniklo za tuto dobu právo (dále jen ‚dosažená mzda‘) a příplatek nejméně ve výši 25% průměrného výdělku, pokud se zaměstnavatel se zaměstnancem nedohodli na poskytnutí náhradního volna v rozsahu práce konané přesčas místo příplatku*“ (§ 114 odst. 1), příplatkem se tedy rozumí částka navíc k výdělku za přesčas.

Překlad č. 3 je používán v kontextu, který kolokaci blíže specifikuje jako „*prémie za hodiny odpracované nad rámec běžné pracovní doby*“ (text 32005R1737, dodatek k příloze II), překlady č. 1 a č. 2 v ostatních případech.

2.3.4 Nezařaditelné kolokace

Do této zvláštní kategorie jsem zařadila dvě kolokace, jejichž překlad je na hranici mezi adekvátním a neadekvátním.

Tabulka č. 45: Klíčové slovo „risque“

RISQUE			
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2
évaluation des risques	53	hodnocení rizik (50)	vyhodnocení rizik (3)

U této kolokace překladatel nedodrží závazný překladatelský termín „*posouzení/posuzování rizika*“ podle databáze ISAP, podle mého členění ze str. 27 by tedy měla být zařazena mezi překlady neadekvátní. „*Hodnocení/vyhodnocování rizik*“ je však podle Slovníku českých synonym (dále jen „SČS“) synonymní k „*posouzení/posuzování*“ a řada konzultovaných zdrojů jej v tomto smyslu běžně užívá:

V českém kontextu právních předpisů, které upravují otázky týkající se bezpečnosti a ochrany života a zdraví, se můžeme setkat s termínem *posouzení/posuzování rizik* (např. zákon o požární ochraně⁴⁴ a jiné) i *hodnocení rizik* (např. Zákoník práce, zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci⁴⁵ a jiné). Vícejazyčný Terminologický slovník BOZP⁴⁶ pak přímo překládá „*évaluation des risques*“ jako „*hodnocení rizik*“, podobně databáze IATE.

⁴⁴ Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů [online]. [cit. 5. dubna 2009]. Dostupný na WWW: <<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/pozarochr/>>

⁴⁵ Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy [online]. [cit. 5. dubna 2009]. Dostupný na WWW: <<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?cd=76&typ=r&zdroj=sb06309>>

⁴⁶ BOZP info [online]. Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i., © 2002-2008 [cit. 5. dubna 2009]. Dostupný na WWW: <<http://bozpinfo.cz>>
Terminologický slovník BOZP [online]. [cit. 21. února 2009]. Dostupný na WWW: <<http://www.bozpinfo.cz/knihovna-bozp/slovník/>>

V databázi ISAP ještě můžeme nalézt *hodnocení rizik* jako součást kolokace „*évaluation préalable des risques*“; zde překlad zní „*předběžné hodnocení rizik*“ a termín je označen jako pomocný.

Neřadím tedy tuto kolokaci striktně mezi kolokace přeložené neadekvátně a přiklání bych se spíše ke kategorii kolokací přeložených adekvátně – více synonymními výrazy, popř. bych doporučila, aby databáze ISAP připouštěla i synonymní variantu „*hodnocení rizik*“, zejména s ohledem na frekvenci jejího výskytu a používání.

Tabulka č. 46: Klíčové slovo „*travail*“

TRAVAIL			
Kolokace	Výskytů	Česky 1	Česky 2
durée de travail conventionnelle/conventionnelle de travail	3	pracovní doba podle kolektivní smlouvy (2)	smluvně stanovená pracovní doba (1)

V této kolokaci by adjektivum „*conventionnelle*“ mohlo být chápáno jako „*vztahující se ke kolektivní smlouvě*“ i jako „*smluvený, obvyklý*“. Kolokace se vyskytuje v přílohách nařízení č. 1737/2005 a č. 1738/2005 ve výčtu informací, jaké předávají podniky Evropskému statistickému úřadu⁴⁷. Chybí tudíž širší kontext a ani v jednom ze tří výskytů není zcela jasné, zda se jedná o pracovní dobu stanovenou v kolektivní smlouvě, nebo v jiné smlouvě (běžné pracovní smlouvě).

Text 32005R1737 - překlad č. 1

(...) „Sont considérés comme salariés à temps complet les travailleurs (à l'exclusion des apprentis) dont la durée de travail régulière est égale à la ***durée de travail conventionnelle*** ou usuelle dans l'entreprise ou de l'unité locale, même si leur contrat est d'une durée inférieure à un an.“ (...)

⁴⁷ Evropský statistický úřad (EUROSTAT) je jedním z tzv. „generálních ředitelství“ Evropské komise.

(...) „Za zaměstnance s plným pracovním úvazkem se považují zaměstnanci (kromě učňů), jejichž pravidelná pracovní doba se rovná **pracovní době podle kolektivní smlouvy** nebo obvyklé pracovní době v podniku nebo místní jednotce, i když je jejich smlouva uzavřená na dobu kratší než jeden rok.“ (...)

Text 32005R1738 - překlad č. 2

(...) „Les heures supplémentaires sont les heures travaillées au-delà de la **durée** mensuelle normale ou **conventionnelle de travail**.“ (...)

(...) „Přesčasové hodiny zahrnují hodiny odpracované nad rámec obvyklého nebo **smluvně stanoveného pracovního měsíce**.“ (...)

V případě varianty č. 1 se lze přiklonit k názoru, že zákonodárce implicitně předpokládá existenci kolektivní smlouvy a překladatel tuto skutečnost zohledňuje.

U varianty č. 2, kde je z důvodu výskytu adjektiva „*mensuelle*“ termín „*(měsíční) pracovní doba*“ nahrazen „*pracovním měsícem*“, je posouzení adekvátnosti překladu obtížnější. Předpokládal-li zákonodárce existenci kolektivní smlouvy a překladatel to v překladu nezdůraznil, mohlo by teoreticky dojít k záměně kolektivní smlouvy za běžnou pracovní smlouvu. V opačném případě, měl-li zákonodárce na mysli pracovní dobu stanovenou jinou smlouvou, např. pracovní, by pak překladová varianta č. 2 byla v pořádku.

Jiným možným vodítkem k posouzení adekvátnosti překladu by mohlo být porovnání kolokace „*durée de travail conventionnelle/conventionnelle de travail*“ s termínem „*durée de travail contractuelle*“. Tento se ve zkoumaných textech vyskytl 3x, a to v nařízení č. 1738/2005, a překládán byl jako „*smluvní pracovní doba*“ (2x) nebo volněji jako „*smluvně odpracované hodiny*“ (1x). Stejně jako první jmenovaná kolokace v kontextu není blíže specifikován; domnívám se však, že adjektivum „*contractuelle*“ by se zde mohlo vztahovat k „*contrat de travail*“, k pracovní smlouvě. Na základě tohoto srovnání bychom pak kolokaci „*durée de travail*“

conventionnelle/conventionnelle de travail“ mohli chápat jako pracovní dobu podle kolektivní smlouvy a kolokaci *„durée de travail contractuelle“* jako pracovní dobu stanovenou pracovní smlouvou.

Ve zkoumaných textech nicméně z důvodu absence širšího kontextu či bližšího vymezení termínu *„durée de travail conventionnelle/conventionnelle de travail“* není možné tuto domněnku potvrdit ani vyvrátit. Překlad této kolokace je na rozhraní mezi překladem adekvátním a neadekvátním – nepřesným.

2.4 *Rémunération – salaire – traitement* a jejich české ekvivalenty

Ve zkoumaných textech jsme se mohli setkat se třemi francouzskými termíny, které v pracovně právních vztazích souvisejí s odměňováním za práci; tyto tři termíny byly pro účely mé práce zároveň klíčovými slovy. Pro „*rémunération*“ uvádějí VFČS a FČHS ekvivalenty „(peněžitá) odměna, úplata“, pro „*salaire*“ „mzda“ a pro „*traitement*“ v pracovně právním pojetí „plat“. Můžeme tedy chápat „*rémunération*“ jako termín významově nadřazený k „*salaire*“ a „*traitement*“.

V českém prostředí podle § 109 odst. 1 Zákoníku práce „*Za vykonanou práci přísluší zaměstnanci mzda, plat nebo odměna z dohody za podmínek stanovených tímto zákonem, nestanoví-li tento zákon nebo zvláštní právní předpis jinak.*“ Termín „mzda“ (*salaire*) se v češtině i ve francouzštině užívá k označení odměňování za práci v soukromém sektoru, „plat“ (*traitement*) potom v sektoru veřejném.⁴⁸ Výše mzdy sjednána kolektivní, pracovní nebo jinou smlouvou, popř. určena vnitřním předpisem nebo mzdovým výměrem (blíže viz § 113 Zákoníku práce), zatímco plat je určován zákonem, resp. jeho prováděcími předpisy (blíže viz § 122 a 123). V češtině, zejména mluvené, se však poměrně často setkáváme s tím, že se tyto dva pojmy běžně zaměňují: o „*platu*“ se laicky hovoří i v souvislosti se soukromým sektorem a „*mzdu*“ si neodborná veřejnost často spojuje pouze s dělnickými a podobnými profesemi. Protože však oba označují výdělký za práci, nevede v běžné řeči jejich záměna k nesrozumitelnosti a důsledněji se rozlišují spíše v jazyce psaném.

Ve zkoumaných legislativních textech k takovýmto záměnám v české verzi zpravidla nedocházelo. Za zmínku stojí naopak časté překládání termínu „*salaire*“ ekvivalentem „*výdělek*“, neutrálním ve smyslu rozlišování mezi soukromým a veřejným sektorem: např. v kolokacích „*salaire annuel – roční výdělek*“, „*salaire brut – hrubý výdělek*“, „*structure des salaires – struktura výdělků*“ apod. Z 94 výskytů kolokací klíčového slova „*salaire*“ jich bylo pomocí termínu „*výdělek*“ přeloženo 79, zatímco

⁴⁸ „Odměna z dohod“ podle § 138 Zákoníku práce se týká pracovně právních vztahů upravených dohodou o provedení práce nebo dohodou o pracovní činnosti; o těchto vztazích a tudíž ani o odměně z dohod však zkoumané evropské legislativní texty nepojednávají.

pomocí termínu „*mzda*“ pouze 11. Ve zbývajících případech se jedná o volnější, opisný překlad („*rappel de salaires* – zpětně hrazený nedoplatek, zpětné vyrovnání nedoplatku“) a o ustálené spojení („*treizième mois de salaire* – třináctý plat“; které do češtiny jako „třináctá mzda“ doslovně překládat nelze).

Klíčové slovo „*traitement*“ naproti tomu bylo ve všech 9 výskytech svých kolokací překládáno jako „*plat*“.

Pokud jde o klíčové slovo „*rémunération*“, převažoval překlad pomocí slovníkového ekvivalentu „*odměna*“, popř. „*odměňování*“ (30 ze 44 výskytů kolokací). Obdobně jako u klíčového slova „*salaire*“ byl několikrát použit neutrální ekvivalent „*výdělek*“ jako synonymum k „*odměně*“ (6 výskytů, např. kolokace „*rémunération brute* – hrubý výdělek“), a dále „*platba*“ ve smyslu odměny za práci (4 výskyty, např. kolokace „*rémunération au rendement* – platba za odvedenou práci“). Ve specifickém kontextu se ještě vyskytl překlad jako „*příplatek*“ („*rémunération des/pour heures supplémentaires* – příplatek za práci přesčas).

Závěrem tedy můžeme konstatovat, že termíny „*rémunération*“, „*salaire*“ a „*traitement*“ byly do češtiny překládány adekvátně svému významu a kontextu. Jako problematické by se za určitých okolností mohlo jevit pouze překládání kolokací klíčového slova „*salaire*“ pomocí ekvivalentu „*výdělek*“, zejména v případě, že by v širším kontextu bylo nutné rozlišovat mezi „*mzdou*“ a „*platem*“.

3 ZÁVĚR

Hlavním cílem této práce bylo analyzovat překlady odborné francouzské terminologie z evropských legislativních textů zaměřených na tematickou oblast „Pracovní podmínky – bezpečnost pracovníků“ a posoudit jejich adekvátnost vzhledem k originálu a vzhledem ke kontextu jejich použití. Práce tak přispívá k paralelnímu korpusu evropských administrativně-právních textů, který vzniká na Ústavu romanistiky Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích pod vedením PhDr. Jana Radimského, Ph.D.

Při výzkumu jsem vycházela z paralelního korpusu 52 francouzských textů a jejich českých verzí z období let 1975-2008, o celkovém rozsahu 625,3 normostran pro francouzskou, resp. 504,5 normostran pro českou verzi. Vybraných 17 klíčových slov a k nim dohledaných 219 kolokací jsem zpracovávala v databázovém programu Microsoft Access. Při posuzování adekvátnosti překladů francouzských termínů do češtiny jsem se opírala o několik elektronických a knižních zdrojů, z nichž nejčastěji jsem konzultovala terminologické databáze ISAP a IATE, Zákoník práce a Velký francouzsko-český slovník.

Z celkového počtu 219 kolokací jich bylo ve zkoumaných textech 147, což představuje cca 67%, překládáno jediným českým ekvivalentem. U 43 kolokací se vyskytly dvě varianty překladu, u 17 tři varianty a u 7 čtyři varianty. U 4 kolokací jsem dohledala pět různých variant překladu a u 1 kolokace až šest různých možností.

Na základě kritérií stanovených v kapitole 2.3 (str. 26) jsem 201 kolokací z 219 (cca 92%) vyhodnotila jako adekvátně přeložené: z tohoto počtu jich bylo 147 překládaných jednoznačně, 52 více vzájemně synonymními výrazy a u 2 kolokací překlad závisel na kontextu použití. U 16 kolokací přeložených neadekvátně (cca 7% všech zkoumaných kolokací) se v 8 případech jednalo o nepřesný překlad a v 8 případech o nerespektování závazného překladatelského termínu, uváděného v databázi ISAP, nebo oficiálního názvu instituce či dokumentu. U zbývajících 2 kolokací bylo sporné určit, zda se jedná o adekvátní nebo neadekvátní překlad. Závěrečným výstupem

z této analýzy je slovníček francouzských odborných termínů a jejich českých ekvivalentů, který je součástí přílohy.

Pouze 60 ze všech analyzovaných kolokací, což představuje přibližně 28%, je možné dohledat v terminologických databázích ISAP nebo IATE; tematická oblast „pracovní podmínky – bezpečnost pracovníků“ je tedy zatím pokryta jen z menší části a překladatel se musí spoléhat zejména na svou zkušenost, znalost zdrojového i cílového jazyka a orientaci v oblasti pracovního práva. Pozitivně můžeme hodnotit skutečnost, že podíl kolokací přeložených adekvátně dosahuje 92%, i to, že z celkového počtu 406 výskytů kolokací hodnocených jako neadekvátně překládané byl skutečně neadekvátní překlad použit pouze v necelých 18% výskytů. Překlad evropských legislativních textů zaměřených na pracovní podmínky a bezpečnost pracovníků proto můžeme považovat za kvalitní a důvěryhodný.

4 RÉSUMÉ

L'objectif principal du présent mémoire de licence est d'analyser la terminologie française spécialisée dans les textes législatifs européens qui concernent les conditions de travail et la sécurité des travailleurs. Tous les textes choisis proviennent de la base de données Eur-Lex et sont librement disponibles sur le site Internet de l'Union européenne. Le travail fait partie du corpus des textes administratifs et juridiques européens qu'on élabore à la Faculté des Lettres de l'Université Bohême de Sud à České Budějovice sous la direction de PhDr. Jan Radimský, Ph.D.

Le travail est divisé en deux parties. La première partie, théorique, traite un des domaines de la linguistique, la linguistique de corpus, et donne une brève description des caractéristiques importantes des corpora parallèles aussi que de leur exploitation pratique possible. Ensuite, elle mentionne plusieurs corpora parallèles dans lesquels la langue française est une des langues représentées et qui sont actuellement disponibles, comme par exemple MULTEXT, CRATER, EuroParl ou InterCorp. Sur la base de certains corpora parallèles, de nombreuses bases de données terminologiques ont été créées qui aident des traducteurs à traduire de manière correcte des textes spécialisés dans beaucoup de domaines de l'activité humaine.

La deuxième partie, pratique, est consacrée à l'évaluation des traductions tchèques des termes spécialisés français du point de vue de leur qualité. D'abord, la procédure du choix des textes législatifs français et tchèques et de leur préparation est brièvement expliquée qui résulte en formation du corpus parallèle à l'aide du programme „ParaConc“ et en sélection des mots-clé et leurs collocations. En consultant plusieurs sources disponibles, comme par exemple les bases de données terminologiques ISAP et IATE ou de divers dictionnaires français-tchèques, j'ai divisé le nombre total de 219 collocations en deux catégories principales: les collocations traduites de manière adéquate et les collocations traduites de manière inadéquate. Le premier groupe compte 201 collocations, ce qui comprend approximativement 92%, et le deuxième groupe 16 collocations, ce qui comprend approximativement 7%. Dans le cas de ce dernier, il s'agit soit de la traduction inexacte (8 collocations), soit du non-respect de la traduction

obligatoire selon la base de données ISAP ou du titre officiel d'une institution ou bien d'un document (8 collocations). La traduction des 2 collocations qui restent varie à la limite de la traduction adéquate et de la traduction inadéquate.

Dans les bases de données terminologiques, je n'y ai trouvé que 60 collocations du nombre total des collocations qui font l'objet de ma recherche; cela signifie qu'une relativement petite partie du champ thématique „conditions de travail – sécurité des travailleurs“ est actuellement couverte. En conséquence, la qualité du travail des traducteurs dépend avant tout de leur expérience professionnelle, de leur connaissance parfaite de la langue-source et de la langue-but aussi que des aspects juridiques du domaine en question.

Etant donné que la plupart des collocations analysées (92%) ont été classifiées comme traduites de manière adéquate, on peut constater qu'il est possible de considérer la qualité de la traduction tchèque des textes législatifs européens choisis comme assez élevée.

Le petit dictionnaire français-tchèque des termes spécialisés orientés sur le domaine „Conditions de travail – sécurité des travailleurs“ fait partie de l'annexe de ce mémoire.

BIBLIOGRAFIE

Odborné publikace

Blatná, Renata. *Jazyková databanka neboli korpus*. In: Vesmír, č. 12, 1997, str. 670-671)

Čermák, František. *Jazykový korpus: Prostředek a zdroj poznání*. In: Slovo a slovesnost, č. 56, 1995, str. 119-140

Gozzi, Paolo M., Translation of the Acquis communautaire: recent experiences in countries preparing for membership. In: Šarčević Susan (edited by): *Legal Translation, Preparing for Accession to the European Union*, Faculty of Law, University of Rijeka, Rijeka, 2000

Radimský, Jan. Dans quelle mesure est-il possible de traduire un terme juridique? *Etudes romanes de Brno*, Sborník prací FF MU, L 25, Brno, 2004, str. 37-44

Radimský, Jan. *Italské a vybrané francouzské neologismy z oblasti informatiky a nových médií (1990-1996)*, Jihočeská univerzita, České Budějovice, 2003, ISBN 80-7040-624-0

Radimský, Jan. Pour une étude de la norme dans les traductions du droit communautaire. In: Bochnakowa Anna et al. (sous la direction de): *Norme, normativité, transgression*. Oficyna Wydawnicza LEKSEM, úask, 2007, str. 235-241

Šulc, Michal. *Korpusová lingvistika. První vstup*, Karolinum, Praha, 1999, ISBN 80-7184-847-6

Štícha, František. *Čas korpusové lingvistiky*. In: Slovo a slovesnost, č. 55, 1994, str. 141-145

Tomášek, Michal. *Překlad v právní praxi*, 2. doplněné vydání, Linde, Praha, 2003, ISBN 80-7201-427-7

Slovníky

Dubský, Ota. *Francouzsko-český hospodářský slovník*, Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 1964

Kolektiv autorů a konzultantů. *Slovník cizích slov*, 2. doplněné vydání, Encyklopedický dům, spol. s r.o., Praha, 1996, ISBN 80-90-1647-8-1

Kraus, Jiří; kolektiv. *Nový akademický slovník cizích slov A-Ž*, Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky, Praha, 2005, ISBN 80-200-1351-2

Neumann, Josef; Hořejší, Vladimír; kolektiv. *Velký francouzsko-český slovník I. (A-K)*, Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky, Praha, 1992, ISBN 80-200-0234-0

Neumann, Josef; Hořejší, Vladimír; kolektiv. *Velký francouzsko-český slovník II. (L-Z)*, Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky, Praha, 1992, ISBN 80-200-0235-9

Novotný, František; Pražák, Josef; Sedláček, Josef. *Latinsko-český slovník, A-K*, Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 1955

Pala, Karel; Všianský, Jan. *Slovník českých synonym*, NLN, Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 2000, ISBN 80-7106-450-5

Vlasák, Václav. *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník*, LEDA, spol. s r.o., 2004, ISBN 80-85927-97-7

Bakalářské práce

Krupová, Zuzana. *Francouzská a česká terminologie v evropských legislativních textech zaměřených na oblast: „Vnější vztahy – pomoc rozvojovým zemím“*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, Katedra romanistiky, České Budějovice, 2007

Smejkalová, Kateřina. *Francouzská a česká terminologie v evropských legislativních textech zaměřených na oblast: „Ochrana fauny a flory“*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, Katedra romanistiky, České Budějovice, 2006

Internetové zdroje

BOZP

dostupné na <http://www.bozpinfo.cz> [5. dubna 2009]

Catalogue of Language Resources

dostupné na <http://catalog.elra.info> [5. dubna 2009]

Čermák, František; Schmiedtová, Věra. *Český národní korpus – základní charakteristika a širší souvislosti* [online]. In: *Národní knihovna – knihovnická revue*, 2004, roč. 15, č. 3, str. 152-168. [5. dubna 2009]. Dostupné na WWW: <http://full.nkp.cz/nkkr/nkkr0403/0403152.html>

Český národní korpus

dostupný na <http://ucnk.ff.cuni.cz> [5. dubna 2009]

Eur-Lex

dostupné na <http://eur-lex.europa.eu> [5. dubna 2009]

European Language Resources Association

dostupné na <http://www.elra.info> [5. dubna 2009]

European Parliament Proceedings Parallel Corpus 1996-2006

dostupné na <http://statmt.org/euoparl/> [5. dubna 2009]

Evropská unie

dostupné na <http://europa.eu.int> [5. dubna 2009]

Informační systém pro aproximaci práva

dostupné na <http://isap.vlada.cz> [5. dubna 2009]

Interactive Terminology for Europe

dostupné na <http://iate.europa.eu> [5. dubna 2009]

InterCorp: projekt paralelních korpusů Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze

dostupné na <http://www.korpus.cz/intercorp/> [5. dubna 2009]

Ministerstvo práce a sociálních věcí

dostupné na <http://www.mpsv.cz/cs/> [5. dubna 2009]

Multilingual Text Tools and Corpora (MULTEXT)

dostupné na <http://aune.lpl.univ-aix.fr/projects/multext/> [5. dubna 2009]

MULTEXT East Homepage

dostupné na <http://nl.ijs.si/ME/> [5. dubna 2009]

Paralelní korpus

dostupné na

http://www.eamos.cz/amos/kat_rom/modules/low/kurz_obsah.php?kod_kurzu=kat_rom_4826 [5. dubna 2009]

Terminologický slovník BOZP

dostupný na <http://www.bozpinfo.cz/knihovna-bozp/slovník/> [21. února 2009]

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů

dostupný na <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/pozarochr/> [5. dubna 2009]

Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců

dostupný na <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/nemocenske-pojisteni/> [5. dubna 2009]

Zákon č. 26/2006 Sb., zákoník práce

dostupný na <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zakonik-prace/> [5. dubna 2009]

Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy

dostupný na <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?cd=76&typ=r&zdroj=sb06309> [5. dubna 2009]

PŘÍLOHY

- A. Seznam legislativních textů zaměřených na oblast: „Pracovní podmínky – bezpečnost pracovníků“**
- B. Příklad kolokací a adekvátnost překladů (grafy)**
- C. Francouzsko-český slovníček termínů z oblasti „Pracovní podmínky – bezpečnost pracovníků“**

A. Seznam legislativních textů zaměřených na oblast: „Pracovní podmínky – bezpečnost pracovníků“

05 – „Volný pohyb pracovníků a sociální politika“

05.20 – „Sociální politika“

05.20.20 – „Pracovní podmínky“

05.20.20.10 – „Bezpečnost pracovníků“

Celexové číslo dokumentu	Úřední věstník	Typ dokumentu	Přesný název dokumentu dle Eur-Lexu
31988D0383	L 183, 1988, s. 34-34	rozhodnutí	Rozhodnutí Komise ze dne 24. února 1988 o zdokonalení informací v oblasti bezpečnosti, hygieny a ochrany zdraví při práci
31989L0391	L 183, 1989, s. 1-8	směrnice	Směrnice Rady ze dne 12. června 1989 o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci
31989L0654	L 393, 1989, s. 1-12	směrnice	Směrnice Rady ze dne 30. listopadu 1989 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví na pracovišti (první samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS)
31989L0655	L 393, 1989, s. 13-17	směrnice	Směrnice Rady ze dne 30. listopadu 1989 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví pro používání pracovního zařízení zaměstnanci při práci (druhá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS)
31989L0656	L 393, 1989, s. 18-28	směrnice	Směrnice Rady ze dne 30. listopadu 1989 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví pro používání osobních ochranných prostředků zaměstnanci při práci (třetí samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS)
31990L0269	L 156, 1990, s. 9-13	směrnice	Směrnice Rady ze dne 29. května 1990 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví pro ruční manipulaci s břemeny spojenou s rizikem, zejména poškození páteře, pro zaměstnance (čtvrtá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS)
31990L0270	L 156, 1990, s. 14-18	směrnice	Směrnice Rady ze dne 29. května 1990 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví pro práci se zobrazovacími jednotkami (pátá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS)

31990L0394	L 196, 1990, s. 1-7	směrnice	Směrnice Rady ze dne 28. června 1990 o ochraně zaměstnanců před riziky spojenými s expozicí karcinogenům při práci (šestá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS)
31990L0641	L 349, 1990, s. 21-25	směrnice	Směrnice Rady ze dne 4. prosince 1990 o ochraně externích pracovníků vystavených riziku ionizujícího záření v průběhu jejich činností v kontrolovaném pásmu
31992L0029	L 113, 1992, s. 19-36	směrnice	Směrnice Rady ze dne 31. března 1992 o minimálních bezpečnostních a zdravotních předpisech pro zlepšení lékařské péče na palubách plavidel
31992L0057	L 245, 1992, s. 6-22	směrnice	Směrnice Rady ze dne 24. června 1992 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví na dočasných nebo mobilních stanovištích (osmá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS)
31992L0058	L 245, 1992, s. 23-42	směrnice	Směrnice Rady ze dne 24. června 1992 o minimálních požadavcích na bezpečnostní nebo zdravotní značky na pracovišti (devátá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS)
31992L0085	L 348, 1992, s. 1-8	směrnice	Směrnice Rady ze dne 19. října 1992 o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci těhotných zaměstnankyň a zaměstnankyň krátce po porodu nebo kojících zaměstnankyň (desátá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS)
31992L0091	L 348, 1992, s. 9-24	směrnice	Směrnice Rady ze dne 3. listopadu 1992 o minimálních požadavcích na zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců v těžebním vrtném průmyslu (jedenáctá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS)
31992L0104	L 404, 1992, s. 10-25	směrnice	Směrnice Rady ze dne 3. prosince 1992 o minimálních požadavcích na zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců v povrchovém a hlubinném těžebním průmyslu (dvanáctá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS)
31993L0103	L 307, 1993, s. 1-17	směrnice	Směrnice Rady ze dne 23. listopadu 1993 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na rybářských plavidlech (třináctá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS)
31994L0033	L 216, 1994, s. 12-20	směrnice	Směrnice Rady ze dne 22. června 1994 o ochraně mladistvých pracovníků
31994R2062	L 216, 1994, s. 1-8	nařízení	Nařízení Rady ze dne 18. července 1994 o zřízení Evropské agentury pro bezpečnost a zdraví při práci

31996L0029	L 159, 1996, s. 1-114	směrnice	Směrnice Rady ze dne 13. května 1996, kterou se stanoví základní bezpečnostní standardy na ochranu zdraví pracovníků a obyvatelstva před riziky vyplývajícími z ionizujícího záření
31996L0082	L 010, 1996, s. 13-33	směrnice	Směrnice Rady ze dne 9. prosince 1996 o kontrole nebezpečí závažných havárií s přítomností nebezpečných látek
31998D0433	L 192, 1998, s. 19-20	rozhodnutí	Rozhodnutí Komise ze dne 26. června 1998 o harmonizovaných kritériích pro úlevy podle článku 9 směrnice Rady 96/82/ES o kontrole nebezpečí závažných havárií s přítomností nebezpečných látek
31998L0024	L 131, 1998, s. 11-23	směrnice	Směrnice Rady ze dne 7. dubna 1998 o bezpečnosti a ochraně zdraví zaměstnanců před riziky spojenými s chemickými činiteli používanými při práci (čtrnáctá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16, odst. 1 směrnice 89/391/EHS)
31999L0092	L 023, 1999, s. 57-64	směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 16. prosince 1999 o minimálních požadavcích na zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců vystavených riziku výbušných prostředí (patnáctá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS)
32000L0054	L 262, 2000, s. 21-45	směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 18. září 2000 o ochraně zaměstnanců před riziky spojenými s expozicí biologickým činitelům při práci (sedmá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS)
32001L0045	L 195, 2001, s. 46-49	směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 27. června 2001 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví pro používání pracovního zařízení zaměstnanci při práci (druhá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS)
32003D0913(01)	C 218, 2003, s.1-4	rozhodnutí	Rozhodnutí Rady ze dne 22. července 2003, kterým se zřizuje Poradní výbor pro bezpečnost a zdraví při práci
32003L0010	L 042, 2003, s. 38-44	směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 6. února 2003 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví před expozicí zaměstnanců rizikům spojeným s fyzikálními činiteli a hlukem (sedmnáctá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS)
32003L0105	L 345, 2003, s. 97-105	směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady o kontrole nebezpečí závažných havárií s přítomností nebezpečných látek

32004L0037	L 158, 2004, s. 50-76	směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 29. dubna 2004 o ochraně zaměstnanců před riziky spojenými s expozicí karcinogenům nebo mutagenům při práci (šestá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS)
32004L0040	L 159, 2004, s. 1-26	směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 29. dubna 2004 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví před expozicí zaměstnanců rizikům spojeným s fyzikálními činiteli (elektromagnetickými poli) (osmnáctá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS)
32005R1112	L 184, 2005, s. 5-9	nařízení	Nařízení Rady ze dne 24. června 2005, kterým se mění nařízení (ES) č. 2062/94 o zřízení Evropské agentury pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci)
32006L0015	L 038, 2006, s. 36-39	směrnice	Směrnice Komise ze dne 7. února 2006 o stanovení druhého seznamu směrných limitních hodnot expozice na pracovišti k provedení směrnice Rady 98/24/ES a změně směrnic 91/322/EHS a 2000/39/ES
32006R0341	L 055, 2006, s. 9-13	nařízení	Nařízení Komise ze dne 24. února 2006, kterým se přijímají specifikace modulu ad hoc o pracovních úrazech a zdravotních problémech z povolání pro rok 2007 podle nařízení Rady (ES) č. 577/98 a kterým se mění nařízení (ES) č. 348/2005
32007L0030	L 165, 2007, s. 21-24	směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 20. června 2007, kterou se mění směrnice Rady 89/391/EHS, její samostatné směrnice a směrnice Rady 83/477/EHS, 91/383/EHS, 92/29/EHS a 94/33/EHS za účelem zjednodušení a racionalizace zpráv o praktickém uplatňování
32008L0046	L 114, 2008, s. 88-89	směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 23. dubna 2008, kterou se mění směrnice 2004/40/ES o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví před expozicí zaměstnancům rizikům spojeným s fyzikálními činiteli (elektromagnetickými poli) (osmnáctá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS)
52007AE0209	C 097, 2007, s. 15-15	stanovisko	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady k ochraně zaměstnanců před riziky spojenými s expozicí azbestu při práci (kodifikované znění)

05 – „Volný pohyb pracovníků a sociální politika“

05.20 – „Sociální politika“

05.20.20 – „Pracovní podmínky“

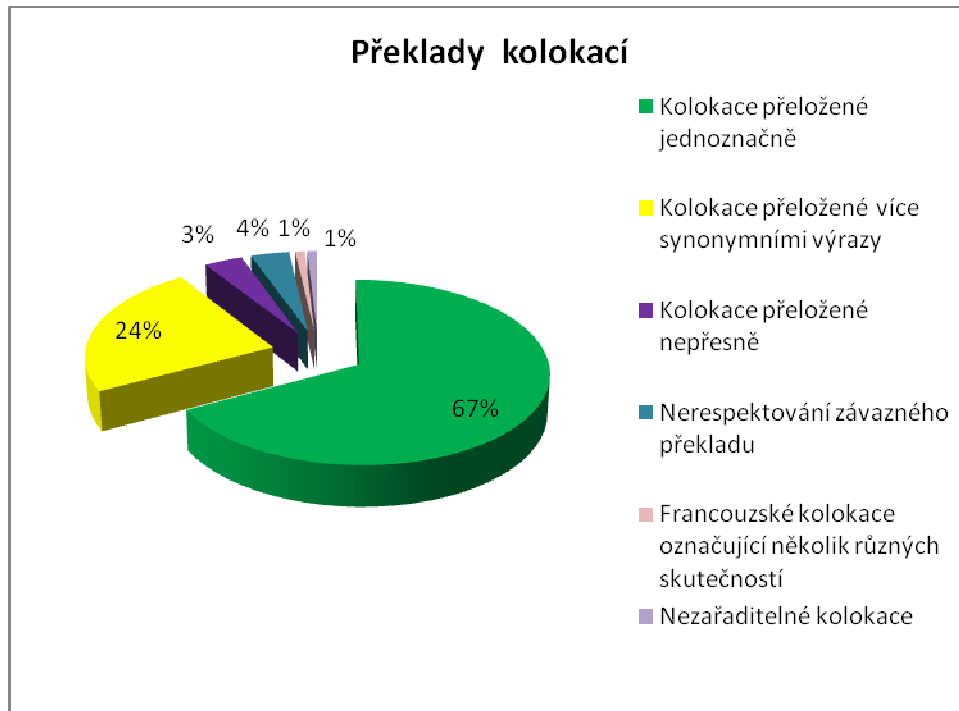
05.20.20.10 – „Mzdy, odměna a pracovní doba“

Celexové číslo dokumentu	Úřední věstník	Typ dokumentu	Přesný název dokumentu dle Eur-Lexu
31975L0117	L 045, 1975, s. 19-20	směrnice	Směrnice Rady ze dne 10. února 1975 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se uplatňování zásady stejné odměny za práci pro muže a ženy
31991L0383	L 206, 1991, s. 19-21	směrnice	Směrnice Rady ze dne 25. června 1991, kterou se doplňují opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci zaměstnanců v pracovním poměru na dobu určitou nebo v dočasném pracovním poměru
31991L0533	L 288, 1991, s. 32-35	směrnice	Směrnice Rady ze dne 14. října 1991 o povinnosti zaměstnavatele informovat zaměstnance o podmínkách pracovní smlouvy nebo pracovního poměru
31993L0104	L 307, 1993, s. 18-24	směrnice	Směrnice Rady ze dne 23. listopadu 1993 o některých aspektech úpravy pracovní doby
31995R2744	L 287, 1995, s. 3-6	nařízení	Nařízení Rady ze dne 27. listopadu 1995 o statistice struktury a rozdělení výdělků
31999L0063	L 167, 1999, s. 33-37	směrnice	Směrnice Rady ze dne 21. června 1999 o dohodě úpravy pracovní doby námořníků uzavřené mezi Svazem provozovatelů námořních plavidel Evropského společenství (ECSA) a Federací odborů pracovníků v dopravě v Evropské unii (FST)
31999L0070	L 175, 1999, s. 43-48	směrnice	Směrnice Rady ze dne 28. června 1999 o rámcové dohodě o pracovních poměrech na dobu určitou uzavřené mezi organizacemi UNICE, CEEP a EKOS
31999L0095	L 014, 1999, s. 29-35	směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 13. prosince 1999 o uplatňování ustanovení o pracovní době námořníků na palubách plavidel, která využívají přístavy Společenství
31999R0530	L 063, 1999, s. 6-10	nařízení	Nařízení Rady ze dne 9. března 1999 o strukturální statistice výdělků a nákladů práce
32000L0034	L 195, 2000, s. 41-45	směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 22. června 2000, kterou se mění směrnice Rady 93/104/ES o některých aspektech úpravy pracovní doby, aby se její oblast působnosti rozšířila na odvětví a činnosti vyňaté z působnosti uvedené směrnice

32000L0079	L 302, 2000, s. 57-60	směrnice	Směrnice Rady ze dne 27. listopadu 2000 o Evropské dohodě o organizaci pracovní doby mobilních pracovníků v civilním letectví uzavřené mezi Sdružením evropských leteckých společností (AEA), Evropskou federací pracovníků v dopravě (ETF), Evropským sdružením technických letových posádek (ECA), Evropským sdružením leteckých společností (ERA) a Mezinárodním sdružením leteckých dopravců (IACA)
32002L0015	L 080, 2002, s. 35-39	směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 11. března 2002 o úpravě pracovní doby osob vykonávajících mobilní činnosti v silniční dopravě
32003L0088	L 299, 2003, s. 9-19	směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 4. listopadu 2003 o některých aspektech úpravy pracovní doby
32005R1737	L 279, 2005, s. 11-29	nařízení	Nařízení Komise ze dne 21. října 2005, kterým se mění nařízení č. 1726/1999, pokud jde o definici a předávání informací o nákladech práce
32005R1738	L 279, 2005, s. 32-46	nařízení	Nařízení Komise ze dne 21. října 2005, kterým se mění nařízení č. 1916/2000, pokud jde o definici a předávání informací o struktuře výdělků
32006L0022	L 102, 2006, s. 35-44	směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 15. března 2006 o minimálních podmínkách pro provedení nařízení Rady č. 3820/85 a č. 3821/85 o předpisech v sociální oblasti týkajících se činností v silniční dopravě a o zrušení směrnice Rady 88/599/EHS

B. Překlady kolokací a adekvátnost překladů

Graf č. 1: Překlady kolokací

Graf č. 2: Adekvátnost překladů

C. Francouzsko-český slovníček termínů z oblasti „Pracovní podmínky – bezpečnost pracovníků“

Tento slovníček podává souhrn všech francouzských kolokací, jež byly předmětem výzkumu v této práci, a jejich českých ekvivalentů. Kolokace jsou pro lepší přehlednost řazeny abecedně podle příslušných klíčových slov. Uváděny jsou pouze varianty překladu, které byly klasifikovány jako adekvátní. Varianty nepřesné a varianty nerespektující závazný překlad jsou ignorovány.

CONGÉ (s.f.) dovolená, volno

conditions d'obtention et d'octroi du congé (s.f., pl.) podmínky pro získání nároku a poskytnutí dovolené za kalendářní rok, podmínky pro získání nároku na dovolenou za kalendářní rok a její poskytování

congé annuel (s.m.) roční dovolená, roční dovolená na zotavenou, řádná dovolená

congé annuel payé (s.m.) placená dovolená za kalendářní rok, placená roční dovolená

congé de formation (s.m.) odborná příprava, odborné vzdělávání, studijní volno; volno z důvodu odborné přípravy/odborného vzdělávání

congé de maladie (s.m.) volno z důvodu nemoci

congé de maternité (s.m.) mateřská dovolená

congé d'éducation (s.m.) vzdělávání

congé parental (s.m.) rodičovská dovolená

congé pour études (s.m.) studijní volno

CONVENTION (s.f.) smlouva

convention collective (s.f.) kolektivní smlouva

convention collective salariale (s.f.) kolektivní smlouva o mzdách a platech

DÉLAI (s.m.) lhůta

délai de préavis (s.m.) výpovědní lhůta

délai de transposition (s.m.) lhůta pro provedení

EMPLOI (s.m.) zaměstnání; zaměstnanost; činnost; práce

accès à l'emploi (s.m.) přístup k zaměstnání

catégorie d'emploi (s.f.) druh práce

double emploi (s.m.) zdvojení činnosti

personne sans emploi (s.f.) osoba bez zaměstnání

stratégie européenne pour l'emploi (s.f.) evropská strategie zaměstnanosti

ENTREPRISE (s.f.) podnik; agentura

entreprise agricole (s.f.) zemědělský podnik

entreprise de recrutement de personnel (s.f.) náborová agentura

entreprise extérieure (s.f.) externí podnik

entreprise familiale (s.f.) rodinný podnik

entreprise forestière (s.f.) lesní podnik

petites et moyennes entreprises (s.f., pl.) malé a střední podniky

taille de l'entreprise/des entreprises (s.f.) velikost podniku/podniků

zone bâtie d'une entreprise (s.f.) budovy podniku

PÉRIODE (s.f.) doba, období

période d'absence (s.f.) období nepřítomnosti

période de paie (s.f.) výplatní termín

période de pause (s.f.) doba odpočinku

période de référence (s.f.) referenční období, sledované období

période de repos (s.f.) doba odpočinku; přestávka na odpočinek

période de repos compensatoire (s.f.) náhradní doba odpočinku

période de travail de nuit (s.f.) doba noční práce

période minimale de repos annuel (s.f.) minimální roční doba odpočinku

période minimale de repos hebdomadaire (s.f.) minimální týdenní doba odpočinku, minimální doba odpočinku v týdnu

période minimale de repos journalier (s.f.) minimální denní doba odpočinku

période nocturne (s.f.) noční doba, noc

période transitoire (s.f.) přechodné období

PROTECTION (s.f.) ochrana

activités de protection et de prévention (s.f., pl.) ochranná opatření a opatření k prevenci rizik, ochranná a preventivní opatření

dispositif de protection (s.m.) ochranné zařízení, ochranná pomůcka; obecné opatření pro ochranu

équipements de protection individuelle (s.m., pl.) osobní ochranné prostředky

équipement individuel de protection respiratoire (s.m.) ochranný dýchací přístroj

mesure de protection (s.f.) ochranné opatření

mesures de protection collective (s.f., pl.) kolektivní ochranná opatření, opatření kolektivní ochrany

mesures de protection individuelle (s.f., pl.) opatření individuální ochrany

mesures de protection personnelle (s.f., pl.) osobní ochranná opatření

protection contre les accidents et maladies professionnelles (s.f.) ochrana proti pracovním úrazům a nemocím z povolání

protection contre les atmosphères nocives (s.f.) ochrana před škodlivými látkami v ovzduší

protection contre les radiations (s.f.) radiační ochrana

protection contre les rayonnements (s.f.) ochrana před zářením, radiační ochrana

protection contre les rayonnements ionisants (s.f.) ochrana před ionizujícím zářením

protection contre l'exposition aux sources naturelles terrestres de rayonnement (s.f.) ochrana před ozářením terestrickými zdroji
protection des yeux et de la vue (s.f.) ochrana očí a zraku
protection radiologique (s.f.) radiační ochrana
protection sanitaire de la population et des travailleurs (s.f.) ochrana zdraví pracovníků a obyvatelstva
services de protection et de prévention (s.m., pl.) služby pro ochranu a prevenci, služby provádějící ochranná opatření a opatření k prevenci rizik, ochranné a preventivní služby
système de protection (s.m.) ochranný systém, systém ochrany, systém zajišťující ochranu
vêtement de protection (s.m.) ochranný oděv

RÉMUNÉRATION (s.f.) odměna, odměna za práci, odměňování; výdělek

conditions de rémunération (s.f., pl.) podmínky odměňování
période de rémunération (s.f.) výplatní období
principe de l'égalité des rémunérations (s.m.) zásada stejné odměny
rémunération au rendement (s.f.) platba za odvedenou práci
rémunération brute (s.f.) hrubý výdělek
rémunération des/pour heures supplémentaires (s.f.) výdělek za (práci) přesčas; příplatek za přesčas
rémunération directe (s.f.) přímá odměna
rémunération en espèces (s.f.) odměna vyplácená v hotovosti, odměna v penězích
rémunération en nature (s.f.) odměna (vyplácená) v naturáliích, věcná odměna, platba v naturáliích

RISQUE (s.m.) riziko, nebezpečí

apparition des risques nouveaux (s.f.) výskyt nových rizik, nové riziko
évaluation des risques (s.f.) posouzení rizika, posuzování rizika
facteur de risque (s.m.) rizikový faktor
groupe à risques (s.m.) riziková skupina
groupe à risques particulièrement sensibles (s.m.) zvláště/zvláště ohrožená riziková skupina
groupe à risques spécifiques (s.m.) zvláště riziková skupina, zvláště ohrožená riziková skupina
nature des risques (s.f.) povaha rizika, charakter rizika
niveau des risques (s.m.) stupeň rizika
prévention des risques professionnels (s.f.) prevence pracovních rizik
réduction des risques (s.f.) snížení rizik, snižování rizik
risque d'accident (s.m.) riziko úrazu, riziko havárie, nebezpečí havárie, nebezpečí nehody, nebezpečí vzniku nehody
risque d'atmosphères explosives (s.m.) riziko výbušných prostředí
risque de contamination par des agents biologiques (s.m.) riziko zamoření biologickými činiteli
risque de contamination par des agents cancérogènes (s.m.) riziko zamoření karcinogeny

risque de contamination par des agents mutagènes (s.m.) riziko zamoření mutageny
risque de détérioration (s.m.) poškození
risque de chute de hauteur (s.m.) riziko pádu z výšky
risque de rayonnements ionisants (s.m.) riziko ionizujícího záření
risque d'effets domino (s.m.) riziko dominového efektu
risque des agents chimiques (s.m.) riziko chemických činitelů
risque d'explosion (s.m.) riziko výbuchu, nebezpečí výbuchu
risque d'incendie (s.m.) nebezpečí požáru, nebezpečí vzniku požáru
risque d'infection (s.m.) riziko infekce
risque d'inflammation (s.m.) riziko vznícení
risque du aux/à des agents physiques (s.m.) riziko spojené s fyzikálními činiteli, riziko způsobené fyzikálními činiteli
risque lié aux champs électromagnétiques (s.m.) riziko související s vlivem elektromagnetického pole, riziko v souvislosti s elektromagnetickými poli
risque pour l'ouïe (s.m.) riziko pro sluch
situation de risque (s.f.) riziková situace
système de classification par niveau de risque (s.m.) systém hodnocení rizika
zone à/de risque (s.m.) rizikový prostor, nebezpečný prostor, prostor s nebezpečím

SALAIRE (s.m.) mzda; výdělek

accord de salaires (s.m.) dohoda o mzdě
rappel de salaire(s) (s.m.) zpětně hrazený nedoplatek, zpětně vyplácený nedoplatek, zpětné vyrovnání nedoplatku
répartition des salaires (s.f.) rozdělení výdělků
salaire annuel (s.m.) roční výdělek
salaire brut (s.m.) hrubý výdělek
salaire en espèces (s.m.) mzda v penězích
salaire en nature (s.m.) naturální mzda, mzda v naturálních
salaire horaire (s.m.) hodinová mzda, hodinový výdělek
salaire mensuel (s.m.) měsíční výdělek
structure des salaires (s.f.) struktura výdělků
treizième mois de salaire (s.m.) třináctý plat

SALARIE (s.m.) zaměstnanec

paiement aux salariés (s.m.) platba zaměstnancům
rémunération des salariés (s.m.) odměna zaměstnanců
salarié à temps complet (s.m.) zaměstnanec s plným pracovním úvazkem, zaměstnanec na plný pracovní úvazek
salarié à temps partiel (s.m.) zaměstnanec se zkráceným pracovním úvazkem, zaměstnanec na částečný pracovní úvazek

SANTÉ (s.f.) zdraví

détérioration de la santé (s.f.) zdravotní poškození
dossier de santé et d'exposition (s.m.) zdravotní záznam a záznam expozice

état de santé (s.m.) zdravotní stav
évaluation de la santé (s.f.) posouzení zdravotního stavu, posuzování zdravotního stavu, vyšetření
examen de santé (s.m.) zdravotní vyšetření, lékařské vyšetření
examen de santé gratuit (s.m.) bezplatné zdravotní vyšetření, bezplatné vyšetření zdravotního stavu
examen de santé périodique (s.m.) periodická zdravotní prohlídka, pravidelná zdravotní prohlídka
Organisation mondiale de la santé (s.f.) Světová zdravotnická organizace
problème de santé (s.m.) zdravotní problém
surveillance de (la) santé (s.f.) lékařský dohled, zdravotní dohled, dohled nad zdravotním stavem; lékařské prohlídky
système national de santé (s.m.) státní systém zdravotní péče

SÉCURITÉ (s.f.) bezpečnost

Agence européenne pour la sécurité et la santé au travail (s.f.) Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci
amélioration de la sécurité et de la santé des travailleurs (s.f.) zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců, zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví pracovníků, zlepšení bezpečnosti práce a ochrany zdraví zaměstnanců
Comité consultatif pour la sécurité et la santé sur le lieu de travail (s.m.) Poradní výbor pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci
Comité consultatif pour la sécurité, l'hygiène et la protection de la santé sur le lieu de travail (s.m.) Poradní výbor pro bezpečnost, hygienu a ochranu zdraví při práci
conditions de sécurité et de santé (s.f., pl.) zdravotní a bezpečnostní podmínky, podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví, podmínky bezpečnosti a zdraví
danger pour la sécurité ou la santé (s.m.) nebezpečí pro bezpečnost nebo zdraví
dispositif de sécurité (s.m.) bezpečnostní zařízení
document de sécurité et de santé (s.f.) dokument o bezpečnosti a zdraví
exercice de sécurité (s.f.) bezpečnostní výcvik, praktické cvičení
la sécurité, l'hygiène et la santé sur le lieu de travail (s.f.) bezpečnost, hygiena a ochrana zdraví při práci
matériel de sécurité (s.m.) bezpečnostní materiál, bezpečnostní vybavení, ochranné zařízení
mesure de sécurité (s.f.) bezpečnostní opatření, opatření pro bezpečnost
niveau de sécurité et de santé (s.m.) úroveň bezpečnosti a zdraví
normes de sécurité (s.f., pl.) bezpečnostní standardy
normes de sécurité uniformes pour la protection sanitaire de la population et des travailleurs (s.f., pl.) jednotné bezpečnostní standardy na ochranu zdraví pracovníků a obyvatelstva
plan de sécurité et de santé (s.f.) plán bezpečnosti a ochrany zdraví
prescriptions minimales de sécurité et de santé (s.f., pl.) minimální požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví, minimální požadavky na bezpečnost a zdraví, minimální bezpečnostní a zdravotní požadavky, minimální bezpečnostní a zdravotní předpisy
protection de la sécurité et de la santé des travailleurs (s.f.) ochrana bezpečnosti a zdraví pracovníků, ochrana bezpečnosti a zdraví zaměstnanců, bezpečnost a ochrana zdraví zaměstnanců
rapport de sécurité (s.m.) bezpečnostní zpráva, zpráva o bezpečnosti

risque pour la sécurité et/ou la santé (s.m.) riziko pro bezpečnost a/nebo zdraví, ohrožení bezpečnosti a/nebo zdraví
sécurité publique (s.f.) veřejná bezpečnost
sécurité sociale (s.f.) sociální zabezpečení
signalisation de sécurité et/ou de santé (s.f.) bezpečnostní a/nebo zdravotní značky
situation de sécurité (s.f.) bezpečný stav
système de gestion de la sécurité et de la santé (s.m.) systém řízení bezpečnosti a zdraví
système de sécurité (s.m.) zabezpečovací systém, bezpečnostní zařízení; mechanismus, který zabraňuje...

SURVEILLANCE (s.f.) dohled, dozor, sledování, monitorování

surveillance des zones et des conditions de travail (s.f.) monitorování prostorů a pracovních podmínek
surveillance individuelle (s.f.) osobní monitorování
surveillance individuelle d'exposition (s.f.) monitorování individuálního ozáření
surveillance médicale (s.f.) lékařský dohled, zdravotní dohled, dohled nad zdravotním stavem, sledování zdravotního stavu; lékařské prohlídky
surveillance radiologique (s.f.) radiologické monitorování

TRAITEMENT (s.m.) plat

traitement en espèces (s.m.) plat v penězích
traitement en nature (s.m.) naturální plat, plat v naturáliích

TRAVAIL (s.m.) práce

accident de travail (s.m.) pracovní úraz
accident de travail grave (s.m.) vážný pracovní úraz
accident de travail mortel (s.m.) smrtelný pracovní úraz
aménagement du lieu de travail (s.m.) uspořádání pracoviště
conditions de travail (s.f., pl.) pracovní podmínky
contrat de travail à durée déterminée (s.m.) pracovní smlouva na dobu určitou
contrat de travail à durée indéterminée (s.m.) pracovní smlouva na dobu neurčitou
contrat de travail direct (s.m.) přímá pracovní smlouva
durée de travail conventionnelle (s.f.) pracovní doba podle kolektivní smlouvy, smluvně stanovená pracovní doba
durée de travail excessive (s.f.) nadměrně dlouhá pracovní doba
durée de travail journalière (s.f.) délka pracovního dne
durée de travail régulière (s.f.) pravidelná pracovní doba
durée hebdomadaire de travail/de travail hebdomadaire (s.f.) týdenní pracovní doba, pracovní týden
durée normale de travail/de travail normale (s.f.) běžná pracovní doba
entretien du lieu de travail (s.m.) údržba pracoviště
équipement de travail (s.m.) pracovní zařízení, pracovní vybavení, pracovní prostředek, stroj

expérience de travail (s.f.) pracovní zkušenost
fin de la relation de travail (s.f.) konec pracovního poměru
fin du contrat de travail (s.f.) skončení (pracovní) smlouvy
Fondation européenne pour l'amélioration des conditions de vie et de travail (s.f.) Evropská nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek
lieu de travail (s.m.) pracoviště, místo výkonu práce, pracovní místo; zaměstnání
marché du travail (s.m.) trh práce
médecine du travail (s.f.) pracovní lékařství
milieu de travail (s.m.) pracovní prostředí
Organisation internationale du travail (s.f.) Mezinárodní organizace práce
permis de travail (s.m.) pracovní povolení
relation de travail à durée déterminée (s.f.) pracovní poměr na dobu určitou
relation de travail à durée indéterminée (s.f.) pracovní poměr na dobu neurčitou
relation de travail intérimaire (s.f.) dočasný pracovní poměr
relation de travail temporaire (s.f.) pracovní poměr na dobu určitou
rythme de travail (s.m.) rozvržení práce, rozvržení práce a pracovní doby
services agréés de médecine du travail (s.m., pl.) autorizované služby pracovního lékařství
temps de travail (s.m.) pracovní doba
travail à temps partiel (s.m.) práce na zkrácený úvazek, částečný pracovní úvazek
travail de dimanche (s.m.) práce v neděli
travail de jour (s.m.) práce ve dne
travail de jour férié (s.m.) práce o svátcích
travail de nuit (s.m.) práce v noci, noční práce
travail des enfants (s.m.) práce dětí
travail des week-ends (s.m.) práce o víkendech
travail posté (s.m.) práce na směny, práce ve směnách
travail saisonnier (s.m.) sezónní práce
type de contrat de travail (s.m.) typ pracovní smlouvy, druh pracovní smlouvy
vêtement de travail (s.m.) pracovní oděv

TRAVAILLEUR, -EUSE (s.m./f.) pracovník, -ice; zaměstnanec, -kyně

consultation et participation des travailleurs (s.f.) projednání se zaměstnanci a jejich účast
formation des travailleurs (s.f.) školení pracovníků, školení zaměstnanců
Charte communautaire des droits sociaux fondamentaux des travailleurs (s.f.) Charta Společenství základních sociálních práv pracovníků
information des travailleurs (s.f.) informování zaměstnanců
libre circulation des travailleurs (s.f.) volný pohyb pracovníků
obligations des travailleurs (s.f., pl.) povinnosti zaměstnanců, povinnosti pracovníků
représentants des travailleurs (s.m., pl.) zástupci zaměstnanců
travailleur expatrié (s.m.) zaměstnanec vyslaný do ciziny
travailleur exposé (à qc) (s.m.) zaměstnanec vystavený (něčemu), exponovaný zaměstnanec; zaměstnanec vystavený záření
travailleur extérieur (s.m.) externí pracovník
travailleur handicapé (s.m.) zdravotně postižený zaměstnanec
travailleur mobile (s.m.) mobilní pracovník
travailleur non salarié (s.m.) osoba samostatně výdělečně činná

travailleur posté (s.m.) pracovník na směny, pracovník pracující ve směnách

travailleur salarié (s.m.) zaměstnanec

travailleuse accouchée (s.f.) zaměstnankyně krátce po porodu

travailleuse allaitante (s.f.) kojící zaměstnankyně

travailleuse enceinte (s.f.) těhotná zaměstnankyně